

IFMC

17 лістапада

выбары
дэпутатаў
Палаты
прадстаўнікоў
Нацыянальнага
сходу
Рэспублікі Беларусь
сёмага склікання

Соцыум

**ДА З'ЕЗДА МАСТАКОЎ
ЗАСТАЛОСЯ...**

Якім бы ні быў
аўтаномны мастак,
яму патрэбны калектыў
ст. 4 — 5

Art-блог

**ЦІ ПАЛЮБІЦЬ
РЭЖЫСЁР
ДРАМАТУРГА?**

Форум нацыянальнай
драматургіі засведчыў,
наколькі рознымі
могучь быць сучасныя
п'есы ды іх сцэнічнае
ўвасабленне
ст. 8 — 9

Тэрпсіхора- сучасніца ў старажытным Віцебску

18 — 23 лістапада ў Віцебску пройдзе XXXII Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі — знакаміты IFMC. У цэнтры форуму апынецца нацыянальны конкурс лепшых пастановак і сусветная прэм'ера "поўнамаштабнага" балета "Вій", прычым таксама з беларускім адценнем.

Паставіў яго сусветна знакаміты Радз Паклітару — былы артыст нашай трупы, які больш за два дзесяцігоддзі таму скончыў нашу Акадэмію музыкі па класе харэаграфіі народнага артыста Беларусі і СССР Валянціна Елізар'ева. Цяпер ён узначальвае ўласны калектыў — "Кіеў Мадэрн-балет", але рэгулярна паказвае ў нас свае новыя працы.

На здымку — сцена са спектакля "Вій" тэатра "Кіеў Мадэрн-балет".

Заканчэнне — на старонцы 2.

Фота прадстаўлена тэатрам

Тэрпсіхора-сучасніца ў старажытным Віцебску

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

На гэты раз будзе "Вій" паводле Мікалая Гоголя. Ці ж не цікава, якой атрымаецца балетная "страшылка"?

Але яшчэ больш цікава, ці стане сам Радз гэтым "віем" для канкурсантаў? Бо менавіта ён узначальвае журы, у склад якога ўваходзяць таксама народныя артысты Беларусі, саліст і харэограф Канстанцін Кузняцоў, Анжаліка Холіна з Літвы, якая з'яўляецца харэографам-пастаноўшчыкам Акадэмічнага тэатра імя Яўгена Вахтангава і прывязе ў Віцебск сваю версію "Танцы Карэнінай", а таксама Ніколь Сэйд — генеральны менеджар BALLET PRELJUCAJ з Францыі. Адначасова з журы будзе працаваць экспертны савет, які сёлета ўзначаліць балетазнаўца, крытык Святлана Уланюўская (Беларусь — Расія).

Хто ж пераможа ў конкурсе? Прадбаньчы складама, бо сярод заяўленых удзельнікаў ёсць і ўжо вядомыя імёны і калектывы, і зусім незнаёмыя. Але інтрыга будзе трымацца да апошняга: лаўрэатаў назавуць толькі ў час урачыстага закрыцця.

Як заўжды, праграма фестывалю вельмі насычаная. Акрамя другога і трэцяга конкурсных тураў (першы праводзіўся арганізатарамі па дасланых запісах), а таксама двух згаданых вышэй спектакляў, ІФМС — 2019 утрымлівае яшчэ некалькі гасцявых паказаў, не гаворачы ўжо аб выстаўках, майстар-класах, творчых сустрэчах. Сярод выступак спектакляў — бельгійскі танц-спектакль SWEAT BABY SWEAT, дзе, калі верыць яго апісанню, спляліся тэхнікі бую, ёгі, цыркавай акрабатыкі і рок-н-рола. Немагчыма прамінуць і аднаактовыя "Лабрынт", "Чалавек паветра" Тэатра Яўгена Панфілава з Пярмі. А завершаць фестываль іспанцы, чый спектакль OSKARA быў прызнаны лепшым летас на Міжнародным форуме танца Tanzmesse — 2018 у Дзюсельдорфу.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Бонусы маладзёжнага "Куфра"

19 лістапада ў Мінску адкрываецца XVI Міжнародны фестываль студэнцкіх і маладзёжных тэатраў "Тэатральны куфар, БДУ — 2019". Цягам шасці дзён у ім будуць прадстаўлены 12 спектакляў з 9 краін свету: Грузія, Інданэзія, Непал, Польшчы, Расія, Украіны, Францыі, Эстонія, Індыя, Беларусь.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Сёлетняя праграма не такая насычаная, як у некаторыя мінулыя гады, калі ў дзень было па чатыры спектаклі і болей. Затое кожны паказ — трапляне ў яблычак. І ў сэрцы глядачоў. У якасці адкрыцця невыпадкова абраны пластычны спектакль "Прабелы" Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта інфарматыкі і электронікі: сёлета ўжо пяты раз у рамках форуму пройдзе "фестываль у фестывалі" — асобная праграма пластычных пастано-

вак "Куфар_Пластылін". Яшчэ адным дадатковым бонусам стануць чыткі твораў сучаснай беларускай драматургіі, арганізаваныя педагогам, рэжысёрам і акцёрам Андрэем Саўчанкам у рамках праекта "КуфарДрамаЛас".

Працягнуцца нядаўна складзена традыцыя падзелу праграмы на аматарскія і прафесійныя калектывы. Сярод апошніх — Тбіліскі

дзяржаўны тэатр кінаакцёра імя М. Туманішвілі са сваёй версіяй "Лысай спявачкі" Э. Янэска. Адбудзецца і сумесная пастаноўка ўдзельнікаў, створаная цягам фестывалю. Сёлета "Куфар-in-Motion" зладзіць знакаміта Уладзіслава Цвікі — галоўны рэжысёр Цэнтра культуры "Віцебск" і кіраўнік тамтэйшага маладзёжнага тэатра "Колесо", вядомая найперш сваімі адметнымі вулічнымі спектаклямі.

Прадстаўнічае журы на чале з англійскай прафесарам Робам Бранэмам падведзе свае вынікі. Але галоўная ацэнка (і на яе аснове — галоўная ўзнагарода) непасрэдна залежыць ад публікі, якая будзе галасаваць пасля кожнага прагляду.

Безумоўна, асабліваю ўвагу прыцягнуць выступленні беларускіх удзельнікаў — у тым ліку, з Полацка. Не менш цікава, якім атрымаўся "Ураджай" з эстонскага Тарту паводле аднайменнай п'есы нашага драматурга Паўла Пражко (тым больш што таа нядаўна была пастанавлена і ў нашым слаўным Купалаўскім тэатры).

К

"Франка" ўзяла прыз на котбускім форуме

Навела Мітрыя Сямёнава-Алейнікіна "Франка" прызналі "Лепшым кароткаметражным ігравым фільмам" на 29-м Міжнародным кінафестывалі ў Котбусе (Германія), што праішоў з 5 па 10 лістапада.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Фестываль усходнеўрапейскага кіно ў Брандэрбургскіх землях уваходзіць у лік 50 кінапаздзёў свету. Яго адметнасць — любоў да кароткага метра (хоць у яго праграме ёсць і секцыя паўнаметражнага ігравога кіно), фокус на кінематаграфіях усходніх суседзяў — Польшчы, Чэхіі, Расіі, Сербіі, Балгарыі, Украіны, Грузіі, Малдовы, Беларусі... Прыемна адзначыць, што сёлета карціна нашага суайчынніка Мітрыя Сямёнава-Алейнікіна ў сваёй секцыі абышла дзевяць фільмаў іншых рэжысёраў, сярод якіх былі такія стужкі як "Інтэр'ю" расіяніна Івана Сосніна, "Я тут" полькі Агнешкі Міноўскай.

Нагадаем, што "Франка" была створана на кінастудыі "Беларусьфільм" у рамках кінааўдыянаха "Вайна. Застацца чалавекам". Тым не менш, навела выпускніка ВПКу Мітрыя Сямёнава-Алейнікіна ўжо неаднараза брала ўдзел у рознастайных кінафорумах як самастойны твор, і становілася лаўрэатам кінафестывалю. Сёлета стужку, у

якой сыграла яскравую ролю Марына Паддубная, журы адзначылі з такой фармулёўкай: "Гэты фільм валодае такой насычанай візуальнай мовай, неапрацаванай прыгажосцю, гуліліваасцю — ад гарэзліваасці да цяжкасці, ад чорна-белага аскетызму — да колеры, ад нянавісці, любові, страху — да тугі, што перакулае ўласны эмацыйны свет з ног на галаву. Гэта вялікая задавальненне назіраць за актрысамі і акцёрамі, выпрабавуць унутраную барацьбу думак пра помсту, спачуванне і міласэрнасць, а таксама бацьчыне сябе перад складаным пытаннем сумлення напрыканцы фільма".

Віншваем каманду "Франкі" з поспехам на фестывалі!

К

Рыхтуйцеся да конкурсаў!

Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь сумесна з дзяржаўнай установай "Цэнтр культуры "Віцебск" — Дырэкцыяй Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску", аблвыканкамамі, Мінскім гарвыканкамам вядзецца актыўная работа па правядзенні адборачных тураў да XXXII Міжнароднага конкурсу выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск" і XVIII Міжнароднаму дзіцячаму музычнаму конкурсу "Віцебск".

32 снежня 2019 года пачнецца першы этап нацыянальнага адбору да міжнародных конкурсаў. Стартавай пляцоўкай рэгіянальных адборачных тураў стане горад Мінск. Працягнуць эстафету рэгіянальных тураў гарады: Гомель (5 снежня), Магілёў, Віцебск (6 снежня), Гродна (10 снежня) і Мінская вобласць (12 снежня). Завершыцца першы этап

адборачных тураў 13 снежня ў Брэсцкай вобласці.

У адпаведнасць з умовамі конкурсу ў адборачным туры да дзіцячага музычнага конкурсу прымаюць удзел выканаўцы, якія з'яўляюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, ва ўзросце ад 8 да 14 гадоў уключна на апошні дзень тэрміну правядзення фестывалю (прыблізна 7 ліпеня 2020 года), які маюць вопыт канцэртных выступленняў, заявілі пра сябе сваімі поспехамі ў міжнародных або рэспубліканскіх музычных конкурсах і фестывалях.

У адборачным туры да конкурсу выканаўцаў эстраднай песні прымаюць удзел выканаўцы, якія з'яўляюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, ва ўзросце ад 18 да 31 года ўключна на апошні дзень тэрміну правядзення фестывалю (прыблізна 7 ліпеня 2020 года), якія маюць вопыт канцэртных выступленняў, заявілі пра сябе сваімі поспехамі ў міжнародных або рэспубліканскіх музычных конкурсах і фестывалях.

Для ўдзелу ў конкурсных праслухоўваннях неабходна прадставіць па дзве кампазіцыі:

ўдзельнікам дзіцячага музычнага конкурсу:

эстрадную песню беларускага аўтара на беларускай мове; эстрадную песню па выбары ўдзельніка, якая найбольш ярка адлюстроўвае яго выканальніцкае майстэрства і артыстычныя здольнасці;

ўдзельнікам конкурсу выканаўцаў эстраднай песні:

эстрадную песню кампазітара славянскай краіны на адной са славянскіх моў; папулярную кампазіцыю на замежнай мове ("сусветны хіт").

Па выніках рэгіянальных адборачных тураў да пляці ўдзельнікаў ад кожнай вобласці і горада Мінска для ўдзелу ў другім этапе адборачных тураў.

З Інструкцыяй аб правядзенні адборачных тураў да Міжнароднага конкурсу выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск" і Міжнароднага дзіцячага музычнага конкурсу "Віцебск" можна азнаёміцца тут: (<http://www.kultura.by/by/konkursy-meraryemstvy/>).

22-20-00
НОЯБРЬ
XXII
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ФЕСТИВАЛЬ СОВРЕМЕННОЙ ХОРЕОГРАФИИ В ВИТЕБСКЕ

І аддзяленне
ФИНАЛ
БЕЛОРУССКОГО КОНКУРСА
СОВРЕМЕННОЙ ХОРЕОГРАФИИ
(продолжение)

II отделение
Одноактный балет ПРЕМЬЕРА
«ЧЕЛОВЕК ВОЗДУХА»
Театр «БАЛЕТ ЕВГЕНИЯ ПАНФИЛОВА»,
Россия

Международный фестиваль современной хореографии в Витебске
International festival of modern choreography in Vitebsk

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо пішыце на электронны адрас [kultura@tut.by!](mailto:kultura@tut.by)

Газета КУЛЬТУРА ШТОДТЭНЬВА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адказны сакратар — Юры КАРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген ІАПІН; адпаведальнік рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Алег КЛІМАЎ; Надзея КУДРЯКІА, Антон РУДАК, Ілья СВІРІН, Юры МАРЫКЕВІЧ; спецыяльны карэспандант: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, карэспандант: Валяціна КРАСОЎСКАЯ; мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД; карэктар — Тацішана ПАШЫНКА. Сайт: www.kimpres.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, ч.4, 4-ы паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыя-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — СЛАБОДЗІНА Ірына Аляксееўна; першы намеснік дырэктара — КРУШЫЦКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Ч.4, 4-ы паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары доўга паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, паштарны адрас (імя паштара, дату выдання, кім і калі выданы паштар, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэдакуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.
© "Культура", 2019. Наклад 3303. Індрэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Падпісан у друку 15.11.2019 у 16.30. Замова 3755.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Кнігавыдаўцы і кнігараспаўсюджвальнікі на прэс-канферэнцыі ў Доме прэсы распавялі пра вынікі ўдзелу беларускіх дэлегацый у XIII Міжнароднай кніжнай выставе-кірмашы, канферэнцыі “Кніга — шлях супрацоўніцтва і прагрэсу” і Мальтыйскім міжнародным кніжным фестывалі.

Кніга вандруе па свеце

Валянціна КРАСОЎСКАЯ /
Фота аўтара

5 — 6 лістапада ў сталіцы Туркменістана Ашхабадзе адбылася XIII Міжнародная кніжная выстава-кірмаш, на якой дэлегацыя Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь знаёміла гасцей з беларускім кнігавывадамствам. Наведвальнікі выставы мелі магчымасць патрымаць у руках каля 80 беларускіх кніг.

Напярэдадні адкрыцця прайшла рабочая сустрэча беларускай дэлегацыі з намеснікам старшыні Туркменскай дзяржаўнай выдавецкай службы спадаром Нурчаедам Іябярэзавым, а пасля беларусаў прынялі і старшыня выдавецкай службы спадар Ахмат Худайбердыеў. Начальнік упраўлення выдавецкай і паліграфічнай дзейнасці Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь Уладзімір Андрэевіч распавёў пра сучасны стан беларускага кнігдрукавання, а намеснік генеральнага дырэктара ААТ “Белкніга” Генадзь Сіліцкі падрабязна распавёў пра магчымасці арганізацыі беларуска-туркменскіх стасункаў у галіне кніжнага гандлю. Прынялі ўдзел у сустрэчы таксама дырэктар выдавецтва “Мастацкая літаратура” Аляксей Бадак, намеснік дырэктара Выдавецкага дома “Звязда” і галоўны рэдактар газеты “Літаратура і мастацтва” Аляксей Чарота. Туркменістан атрымаў запрашэнне да ўдзелу ў Мінскай міжнарод-

най кніжнай выстаўцы-кірмашы, якая пройдзе ў Беларусі 5 — 9 лютага 2020 года, а таксама — у Міжнародным сімпозіуме літаратараў “Пісьменнік і час” і Мінскім міжнародным медыяфоруме “Партнёрсства ў імя будучыні”.

Як паведаміў Уладзімір Андрэевіч, беларускія выданні падчас выставы-кірмашы атрымалі дыплом у пяці намінацыях з сямі: “У конкурсе ўдзельнічалі дзесяць краін, такія як Польшча, Кітай, Туркменістан, — таму мы, безумоўна, знаходзімся на высокім узроўні”.

— Беларусь была прадстаўлена не толькі кнігамі, але і выступленнямі, сустрэчамі, — адзначыў Аляксей Чарота. — Газета “Літаратура і мастацтва” зрабіла спецыяльны выпуск, прысвечаны літаратуры і культуры Туркменістана, і я ўпершыню, колькі даводзілася ездзіць на падобныя мерапрыемствы, бачыў такую цікавасць: ніводнага экзэмпляра не засталася. У нас бралі інтэрв’ю тэлевізійныя журналісты. Пасля адбыўся круглы стол, прысвечаны перакладу, што таксама трансліравалася па тэлебачанні, узят інтэрв’ю і адзін з туркменскіх часопісаў. Мы ўсе прынялі ўдзел у якасці слухачоў у навуковай канферэнцыі. Сапраўды, цікавасць да Беларусі ў туркменцаў вельмі вялікая.

Другая значная падзея, пра вынікі якой ішла размова на прэс-канферэнцыі — Мальтыйскі міжнародны кніжны фестываль, які прайшоў з 6 па 10 лістапада. Удзел у мерапрыемстве прынялі больш за

40 экспанентаў з 8 краін свету. Усяго за пяць дзён фестывалю было праведзена больш за 80 мерапрыемстваў, падведзены вынікі Нацыянальнай літаратурнай прэміі Мальты і дзіцячай прэміі Tergatahka Prize. Ад Беларусі фестываль наведвалі рэферэнт упраўлення выдавецкай і паліграфічнай дзейнасці Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь Вікторыя Лукашэў і дырэктар выдавецтва “Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі” Волга Ваніна. У экспазіцыі на Мальце было прадстаўлена каля 20 беларускіх выданняў.

— Адбылася сустрэча з прадстаўнікамі Нацыянальнага кніжнага савета, які падпарадкоўваецца Міністэрству адукацыі Мальты, кудыруе менавіта выдавецкую дзейнасць і з’яўляецца арганізатарам фестывалю, — распавяла Вікторыя Лукашэў. — Цягам гэтай сустрэчы мы зацікавілі іх ва ўдзеле ў Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы і запланавалі ўдзел мальтыйскага пісьменніка ў Міжнародным сімпозіуме літаратараў “Пісьменнік і час”. Акрамя таго, на Мальце ёсць некалькі фондаў, якія падтрымліваюць выданне літаратуры, у тым ліку перакладной, і мы спадзяемся, што з падтрымкай аднаго з іх здолеем зладзіць сумесны праект. Нашы кнігі “Янка Купала. “А хто там ідзе?” на мовах свету”, “Францыск Скарына на мовах народаў свету”, “Мая запалата Бенгалія” на мовах народаў свету” выклікалі вялікую цікавасць.

K

Фестываль адзінства, сяброўства і згоды

Як паведаміла “К” дырэктар Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці Ірына Пазняк, 16 лістапада на базе Палаца культуры горада Маладзечна адбудзецца XIII абласны фестываль нацыянальных культур, які збірае прадстаўнікоў розных нацый і народнасцяў.

Усім, хто шануе родную мову, захоўвае нацыянальныя традыцыі і звычкі, чаканне сапраўднае свята — свята адзінства, сяброўства і згоды, таму што кожны з яго ўдзельнікаў сваім талентам, творчасцю ўзбагачае не толькі сваю самабытную культуру, але і ўвогуле культуру Беларусі. Каля 130 нацыянальнасцяў і народнасцяў мірна жывуць і працуюць на нашай роднай Міншчыне, і кожны такі фестываль — гэта сімвал міжнацыянальнай дружбы і міру, духоўнага багацця і аднавання нацый.

Фестываль праводзіцца ў мэтах гарманізацыі міжнацыянальных адносін, папулярызацыі лепшых узораў паэтычнага, музычнага, харэаграфічнага, выяўленчага, دکаратыўна-прыкладнага мастацтваў нацыянальных супольнасцяў, даследавання і пераамянення нацыянальных мастацкіх традыцый, умацавання творчых і дзелавых адносін паміж устаноўмі культуры і грамадскімі культурна-асветніцкімі арганізацыямі нацыянальных супольнасцяў.

У свяце бяруць удзел майстры دکаратыўна-прыкладнага мастацтва, творчыя калектывы грамадскіх нацыянальных аб’яднанняў і індывідуальныя выканаўцы з розных рэгіёнаў Міншчыны. Сярод іх — удзельнікі культурна-асветніцкага аб’яднання ўкраінцаў “Краіны” (г. Маладзечна) і культурна-асветніцкага аб’яднання ўкраінцаў “Обры” (Мінск раён), удзельнікі Беларускага грамадскага аб’яднання ўкраінцаў “Ватра”, народнае аматарскае аб’яднанне прадстаўнікоў нацыянальных культур “Шматгалоссе” Плянскага гарадскога Дома культуры Барысаўскага раёна, прадстаўнікі культурна-асветніцкага грамадскага аб’яднання “Саюз палякаў на Беларусі” з Нясвіжа, Стоўбцаў і Івянца, цыганскі ансамбль “Эліпсіс” з Слуцка, асобныя выканаўцы армянскай, габрэйскай, азербайджанскай, узбекскай нацыянальнасцяў і іншых. На фестываль запрашаны таксама старшыні грамадскіх нацыянальных аб’яднанняў.

Згодна з Палажэннем аб Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных культур на ім будзе прысутнічаць рэспубліканскае журы, якое правядзе адбор калектываў і выканаўцаў для ўдзелу ў заключных мерапрыемствах.

Для ўсіх удзельнікаў прадугледжаны дыпломы і каштоўныя падарункі.

У праграме фестывалю таксама будзе выстава دکаратыўна-прыкладнага мастацтва, прагучыць канцэртная праграма “Скарбы нацый — спадчына зямлі”.

4 — 8 лістапада 2019 года горад Кальяры (Сардзінія, Італія) у рамках праекта міжнароднага супрацоўніцтва MOST з афіцыйным візітам наведвала дэлегацыя Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж” на чале з дырэктарам Сяргеем Клімавым, якая таксама ўключала Наталію Жэрко, намесніка дырэктара, і Уладзіміра Каралёнка, навуковага сакратара.

Беларусь — Сардзінія: што аб’ядноўвае?

Удзельнікі беларускай дэлегацыі наведваюць комплекс “Су-Нураксі-дзі Баруміні”.

Беларускія спецыялісты наведвалі археалагічны і гістарычны комплекс “Су-Нураксі-дзі Баруміні”, які ў 1997 годзе быў уключаны ў спіс Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА: дадзены комплекс помнікаў нурагскай культуры ўяўляе з сябе сапраўдны замак, збудаваны каля 1500-х гадоў да нашай эры, і з’яўляецца важным сведчаннем таго, як дагістарычныя супольнасці маглі самым твор-

чым і перадавым чынам выкарыстаць матэрыялы і будаўнічыя метады свайго часу.

Важнасць дадзенага візіту заключаецца ў наладжванні прамых прафесійных кантактаў кіраўнікоў унікальных музейных комплексаў Сардзініі і Беларусі, якія адносяцца да спадчыны ЮНЕСКА. Так, беларускія спецыялісты, пагутарыўшы са сваімі іта-

льянскімі калегамі, змаглі бліжэй пазнаёміцца з іх падыходам да арганізацыі музейнай справы, да маркетынгавага прасоўвання іх прадукту, а таксама да стратэгічнага планавання музейных ініцыятыў у цэлым. Прадстаўнікі італьянскага боку таксама выказалі цікавасць у адносінах да Нясвіжа, пасля чаго было прынята рашэнне аб зваротным візіце дэ-

легацыі з Італіі ў пачатку наступнага года, падчас якога будзе магчымасць падпісаць праатакол аб супрацоўніцтве.

Аднак у паездкі, якая адбылася, ёсць яшчэ адзін матыў: агульная гісторыка-архітэктурная спадчына Беларусі і Сардзініі, уважліва ўпрацаваны выбітнага езуіцкага італьянскага архітэктара Джавані Марыя Бернардоні.

Перад тым як прыехаць у Беларусь, Бернардоні з 1578 па 1583 год жыў і працаваў на востраве Сардзінія, дзе ў гарадах Кальяры, Сасары, Іглэзіасе захаваліся ўнікальныя архітэктурныя комплексы, збудаваныя пад яго кіраваннем.

Пасля знаходжання на Сардзініі, Бернардоні прыехаў па запрашэнні Мікаэля Хрыстафора Радзівіла Сіроткі ў Нясвіж у 1586 годзе і застаўся тут на 13 гадоў. Касцёл Божага Цела і Нясвіжскі замак, у бу-

даўніцтве якіх ён прымаў удзел, сёння ўключаны ў Спіс Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

Такім чынам, імя Бернардоні і яго архітэктурная спадчына ўжо больш чатырох стагоддзяў звязваюць Сардзінію і Беларусь. Можна сказаць, што імя дадзенага архітэктара стала своеасаблівым “культурным мостам”, які яшчэ больш умацоўвае культурнае падабенства дзвюх краін і двухбаковае ўзаемадзеянне.

7 лістапада пры ўдзеле беларускіх спецыялістаў і гісторыка сферы мастацтва Джорджа Пелегрыні адбыўся навуковы семінар, прысвечаны асэнсаванню архітэктурнай спадчыны Бернардоні і яго ўнёску ў культурнае аблічча гарадоў.

Месяца яго правядзення — канферэнц-зала вайсковай установы, якая раней была самым старым ваенным шпіталем Італіі — таксама выбрана

не выпадкова: будынак першапачаткова быў збудаваны як навіцый эзуітаў і праект па яго пабудове належыць самому Бернардоні.

Падчас семінара таксама працавала фотавыстава “Дзейнасць Бернардоні ў Беларусі і Нацыянальны музейны комплекс г. Нясвіжа”. Дадзеная выстава да магчымасць наведвальнікам азнаёміцца з архітэктурным здабыткам Нясвіжа, яна працягвае працаваць таксама і пасля заканчэння семінара: па ініцыятыве Ганаровага Консульства Беларусі, экспазіцыя будзе размешчана ў мастацкіх ціслях Сардзініі.

Акрамя таго, з вялікай цікавасцю публікай было сустрэта выступленне Таццяны Сыравежкінай, якая зачаравала італьянскіх глядачоў віртуознай гульнёй на цымбалах.

Ганаровы Консул Рэспублікі Беларусь на Сардзініі Джузэпэ КАРБОНІ

Антон РУДАК

**ПОСПЕХІ
І ПЕРСПЕКТЫВЫ**

Начальнік упраўлення Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь па ўвекавечанні памяці абаронцаў Айчыны і ахвяраў вайны палкоўнік Сяргей Барановіч звярнуў увагу на тое, што цяпер работа ў азначанай сферы альбавецка ў адпаведнасці з прынятай нарматыўна-прававой базай. Справу гэтую рэгулююць Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Аб увекавечанні памяці аб загінуўшых пры абароне Айчыны і захаванні памяці пра ахвяраў войнаў”, а таксама паставы Савета Міністраў “Аб зацвярджэнні Дзяржаўнай праграмы на 2015 — 2020 гады па увекавечанні тых, хто загінуў пры абароне Айчыны і захаванні памяці аб ахвярах войнаў” і “Аб зацвярджэнні Правілаў добраўпарадкавання мемарыялаў, помнікаў воінскай славы, воінскіх пахаванняў і пахаванняў ахвяраў войнаў”.

Сёлета сезон палівавых пошукавых работ быў завершаны 25 кастрычніка. У гэтым годзе ўпраўленне па увекавечанні прыняло на ўлік 66 пахаванняў тых, хто загінуў падчас войнаў, у тым ліку 41 воінскае пахаванне і 25 пахаванняў ахвяраў войнаў. Агулам па стане на 1 лістапада гэтага года на дзяржаўным узроўні Міністэрства абароны знаходзіцца 7769 воінскіх пахаванняў і пахаванняў ахвяраў войнаў, з іх каля шасці тысяч — пахаванні салдат Вялікай Айчыннай вайны. Сёлета ў аўтаматызаваны банк звестак “Кніга Памяці” Рэспублікі Беларусь унесены звесткі аб 13 478 вайскоўцах, якія загінулі альбо прапалі без звестак пры абароне Айчыны. Агулам “Кніга Памяці” змяшчае ўліковыя запісы аб больш як двух мільёнах палеглых ва ўзброеных канфліктах — але, на жаль, устаноўлены звесткі толькі аб 520 тысячач з іх.

**ЧВЭРЦЬ
СТАГОДДЗЯ
Ў ПОШУКУ**

Камандзір 52-га асобнага спецыялізаванага пошукавага батальёна Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь падпалкоўнік Аляксандр Турбека адзначыў, што налета споўніцца 25 гадоў з дня стварэння батальёна. Наогул, пошукавыя работы праводзіцца з красавіка па кастрычнік, а навучанне вайскоўцаў-пошукавікаў адбываецца са снежня па красавік, прычым асноўная спецыяльнасць, па якой яны праходзяць падрыхтоўку — сапёр. Штатная колькасць батальёна — каля 80 чалавек. Вядома, большасць эксгумаваных батальёнам парэшткаў адносіцца да перыяду Другой і Першай сусветных войнаў, але за 25 гадоў былі таксама адшуканыя і 487 парэшткаў удзельнікаў вайны 1812 года з абодвух бакоў, а таксама яшчэ 643 парэшткі, якія датычацца больш як сотняй гадоў, але

У Беларусі памяць аб падзеях і ахвярах Вялікай Айчыннай вайны захоўваецца і абергаецца ці не больш сістэматычна і няменна, чым у любой з краін-суседкаў. Воінскія мемарыялы і пахаванні на нашай Бацькаўшчыне ніколі не былі занябданымі і забытымі, а напярэдадні 75-годдзя Вялікай Перамогі праблема выяўлення, уліку і аховы такіх мясцін надаецца яшчэ большай ўвага. 4 лістапада ў Доме прэсы адбылася прэс-канферэнцыя, прысвечаная праблемам добраўпарадкавання воінскіх пахаванняў, правядзення пошукавых работ і пашпартызацыі памятных мясцін. У ёй узялі ўдзел прадстаўнікі як Узброеных Сіл і Міністэрства культуры, так і грамадскіх аб’яднанняў. Толькі ва ўзаамадзейненні дзяржаўных органаў з энтузіястамі-пошукавікамі магчыма дасягнуць поспехаў у справе захавання памяці.

**Пакуль
не пахаваны
апошні
салдат**

Удзельнікі пошукавага клуба “Вікрэ” падчас экспедыцыі.

прыналежнасць якіх не была высветлена.

52-гі асобны спецыялізаваны пошукавы батальён сёлета здзейсніў палівавыя пошукавыя работы на 117 аб’ектах у 55 раёнах Беларусі, з іх былі абследаваныя 92 планавых аб’екта і 25 дадатковых — гэта значыць, выяўленыя грамадзянныя пасля зацвярджэння плана пошукаў. На 71 аб’екце былі выяўленыя чаканыя вынікі: адшуканыя парэшткі 1940 палеглых, з іх 640 чырвонаармейцаў, 1299 ахвяраў вайны і аднаго ўдзельніка антынацысцкага супраціву. Разам з парэшткамі былі знойдзеныя ўзнагароды байцоў — тры медалькі “За адвагу” і тры “За баявыя заслугі”, а таксама 25 асабістых медальёнаў чырвонаармейцаў. З гэтага ліку ўстаноўленыя звесткі аб 109 палеглых, з іх 34 — удзельнікаў Першай сусветнай вайны і 75 — Вялікай Айчыннай.

Найбольш буйныя пошукавыя работы сёлета адбыліся ў Брэсце ў раёне скрывавання вуліц Савецкай і Машэрава, на месцы расстрэлаў вязняў калішняга гета, створанага падчас найвышэйшага акупацыі — тут былі эксгумаваныя парэшткі 1214 вязняў, выяўленыя пры будаўніцтве шматкватэрнага дома. У Веткаўскім раёне былі выяўленыя парэшткі 138 вайскоўцаў Чырвонай арміі, а ў Вішэбскім раёне — 93 вайскоўцаў і 10 ахвяраў вайны.

**ПЕРАЕМНАСЦЬ
ПАКАЛЕННЯЎ**

Падчас пошукаў упраўленне па увекавечанні супрацоўнічае з шэрагам грамадскіх арганізацый, як з Беларусі, так і з Расіі. Сярод беларускіх аб’яднанняў — Магілёўскі абласны гісторыка-патрыятычны пошукавы клуб “Вікрэ”, Гомельскае абласное пошукавае грамадскае аб’яднанне “Ніколі не забудзем” з Добрушы і “Памяць Айчыны” з Гомеля, вайскава-патрыятычны клуб “Вярнуць імяны” з Брэста і пошукавы клуб “Алы пагон” Гомельскага калёскага вучылішча, а таксама пошукавыя групы “Бацькаўшчына” з Мінска і “Звязда” з Рагачова.

Метадыст аддзела краязнаўства і пошукавай работы ДУДА “Абласны цэнтр творчасці” горада Магілёва Мікалай Барысенка, кіраўнік Магілёўскага абласнога гісторыка-патрыятычнага пошукавага клуба “Вікрэ”, адзначаў, што сёлета клубу, які налічвае каля 150 чалавек, таксама спаўняецца чвэрць стагоддзя. За гэты час імі адшукана каля 1230 парэшткаў — вядома, пад кіраўніцтвам 52-га спецыялізаванага батальёна: паводле заканадаўства, самастойна займацца пошукавымі работамі грамадскія аб’яднанні не могуць. З гэтага ліку высветленыя імяны

85 байцоў, а яшчэ 24 тысячы імянаў байцоў, якія прапалі без звестак, адшуканыя ў выніку архіўных пошукаў. Між іншага, былі вызначаныя таксама каля пяці з паловай тысяч імянаў абаронцаў Магілёва ў 1941 годзе, хаця яшчэ ў савецкі час іх было вядома не больш за паўтары тысячы.

Мікалай Барысенка звярнуў увагу, што з 65 парэшткаў, адшуканых клубам сёлета, удалося аднавіць імяны толькі пяці байцоў, таму наперадзе яшчэ багата працы па вяртанні імянаў абаронцаў Айчыны. Так, толькі ў Магілёўскай вобласці пахавана 328 тысяч байцоў, а вядомыя імяны толькі 68 тысяч з іх. Клуб “Вікрэ” выпускае таксама “Магілёўскі пошукавы вестнік”, дзе змяшчае ўласныя напраўкі па тэме пошукаў і увекавечання пахаванняў абаронцаў Айчыны. Адметна, што Магілёўская вобласць з’яўляецца адзінай, дзе створаны банк звестак аб палеглых і пахаваных на тэрыторыі вобласці — ён будзе даступны ўсім у інтэрнеце ўжо напрыканцы года.

Кіраўнік клуба “Вікрэ” адзначаў таксама, што каля паловы ўдзельнікаў гэтага аб’яднання складае моладзь, і гэта немалаважна, бо акурат маладым людзям давядзецца працягваць справу пошукаў, калі адбудзецца пакаленне ўдзельнікаў і сведкаў вайны — а гэты момант, на жаль, непазбежны. Таму патрэбны веды і навыкі пошуку старэйшых калегі імкнучыся перадаваць юнацтву ўжо сёння, пакуль яшчэ ёсць магчымасць абаперціцца на сведчанні відавочцаў вайны, якія нярэдка захоўваюць і памяць аб раней невядомых і непазначаных воінскіх пахаваннях. У якасці прыкладу была згадана гісторыя з пахаваннем каля 70 байцоў асобнага мліцэйскага батальёна, байцы якога загінулі падчас абароны Магілёва. Доўгія гады месца іх спачыну заставалася невядомым, і толькі нядаўна мясцовая жыхарка дапамагла яго вызначыць, што дало магчымасць адшукаць парэшткі герояў.

Начальнік упраўлення Міністэрства культуры па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Наталія Хвір адзначыла, што каля тысячы пахаванняў абаронцаў Айчыны і ахвяраў войнаў уваходзяць у дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў. Для такіх аб’ектаў прадугледжанае фінансаванне па ўтрыманні і правядзенні ахоўных мерапрыемстваў. Згадваючы вядомае выслоўе аб тым, што вайна працягваецца, пакуль не пахаваны яе апошні салдат, удзельнікі канферэнцыі вышліся ў меркаванні — такі момант уявіць складана, але імкнучыся да яго, тым не менш, варта. Гэта трэба не толькі і не столькі мёртвым, а перадусім жывым — і сваёйкам ды нашчадкам байцоў, якія дагэтуль не ведаюць, дзе знайшлі апошні спачын іх родныя, і проста ўсім неабякавым людзям.

Фота са старонкі клуба “Вікрэ” у інтэрнеце (vk.com/viccrue_mohlewa)

Напярэдадні гутаркі са старшынёй Беларускага саюза мастакоў Рыгорам Сітніцай я прысутнічаў на ягонай паэтычнай імпрэзе, што адбылася ў вялікай зале сталічнай філармоніі. Скажу шчыра, даўно не меў ад мастацкага слова такога задавальнення. Тым больш што слова тое было ў спалучэнні з выдатнай рэжысурай тэатралізаванай дзеі. Так што пачаць размову мне карцела з пытання пра літаратурную іпастась нашага вядомага мастака. Але спадар Рыгор прапанаваў найперш засяродзіцца на справе творчага саюза. Балазе, недзе праз месяц адбудзецца чарговы з’езд БСМ. Ведаючы, наколькі цяжка суадносіцца творчы індывідуалізм і справы грамадскія, я задаў пытанне, а ці патрэбны творчы саюз увогуле? Шыхтам мастака не ходзяць — натура не тая, дык навошта ім нейкая цэнтралізаваная структура, створаная ў гады татальнай калектывізацыі дзеля мэт, не маючых з творчасцю нічога агульнага?

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

**МАСТАК —
ІНДЫВІДУАЛІСТ,
АЛЕ САЮЗ ПАТРЭБНЫ**

“Улада ў тэя часы, збіраючы мастакоў пад п’юны ідэалагічны дах, мела свае мэты, але ў выніку атрымалася не тое, што планавалася. Цяпер ужо няважна, што было напачатку, а відавочна тое, што сёння саюз нам проста неабходны,— гаворыць спадар Рыгор, — бо нават у тых краінах, якія лічылі сябе вельмі прасунутымі ў сэнсе дэмакратыі, творчы саюзы існуюць, хай нават і троху змяніўшы сваё аблічча”.

Рыгор Сямёнавіч нагадвае, што, у прыватнасці, у суседніх з намі прыбалтыйскіх рэспубліках адмовіліся ад многіх атрыбутаў савецкасці, але саюзы мастакоў разбураць не сталі. Іншая справа, што ў нас, можа быць, адзіны саюз, які не проста захавваў сябе, але і не згубіў сваю інфраструктуру. Мы захавалі ўвесь побытак матэрыяльны, які атрымалі ад савецкіх часоў. Нават яго і пабольшала. Да прыкладу, два гады таму Саюз мастакоў прыдбаў дадатковыя паўтары тысячы квадратных метраў для скульптурнага камбіната.

На думку Рыгора Сітніцы, якім былі і быў аўтаномны мастак, яму патрэбны калектывы. Хаця б дзеля таго, каб раўняцца на калег. Галоўнае ў дзейнасці саюза — выставы. Калі чалавек у творчым калектыве, дык яму ўвесь час пра гэта нагадваюць і прыцягваюць да ўдзелу.

Мала таго, прыналежнасць да саюза — гэта аднака прафесійнага цэнзу. У Саюз мастакоў паступіць даволі складана. Але штогод у яго прымаюць трыццаць, а то болей маладых мастакоў. Быў год, калі саюз павялічыўся нават на сорак чалавек. І гэты паток не спыняецца. Маладыя людзі, якія паездзілі

Рыгор СІТНІЦА: “Мне лёгка рабіць справаздачу на з’ездзе...”

па розных краінах свету, чамусьці лічаш вартым быць сябрамі Беларускага саюза мастакоў. Зразумела, на тое ёсць матэрыяльная зацікаўленасць: можна атрымаць майстэрню. Усё ж такі ў саюзе нават маладзёжная секцыя мае майстэрні. І нават калі сябра саюза знаходзіць майстэрню сам у горадзе, дык плаціць за яе па ільготным, моцна паніжаным каафіцыенце. Саюз жа мае на сваім балансе майстэрні і ў сталіцы, і ў абласных гарадах.

Вялікія дзяржаўныя заказы праходзяць выключна праз мастацкія камбінаты саюза. Той жа самы скульптурны камбінат выконвае практычна амаль усё, што робіцца ў галіне скульптуры ў нашай краіне. Звяртаюцца да паслуг камбіната і нашых скульптараў таксама і замежныя замоўцы. А тых, хто па-за камбінат, па-за саюзам, у гэтым кантэксце нават і не разглядаюць. Манументальныя працы — мазаіка, габелен, вітраж — гэта ўсё ідзе праз унітарныя прадпрыемствы БСМ і выконваецца людзьмі, якія прыналежаць да творчага саюза. Так што колькасць сябраў саюза не памяншаецца, наадварот — павялічваецца. Гэты колькасны рост даводзіцца нават стрымліваць, падвышаючы планку прафесіяналізму, уводзячы больш жорсткія крытэрыі адбору.

ПРАФЕСІЙНЫ ЦЭНЗ, ПРЫНЦЫПОВЫ АДБОР

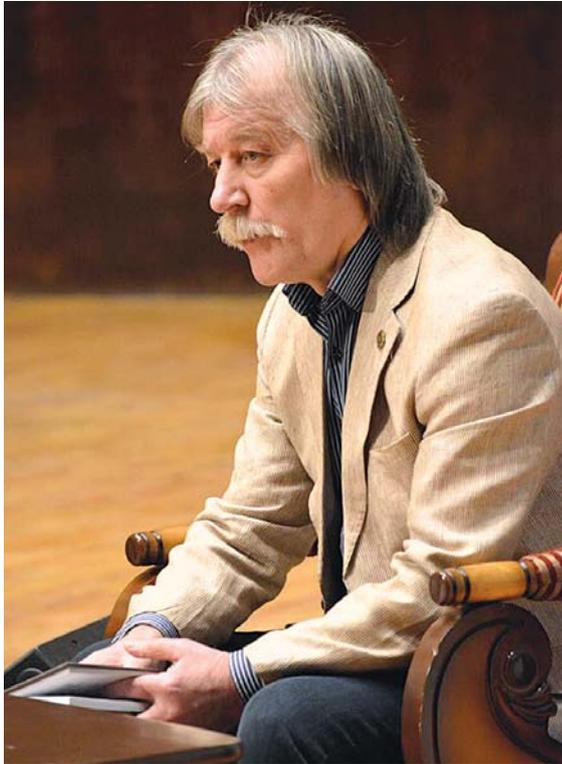
Умовай паступлення ў БСМ з’яўляецца наяўнасць вышэйшай мастацкай адукацыі плюс удзел у дзесяці рэспубліканскіх выставах, дзе ёсць прафесійны цэнз і прафесійны адбор. Калі мастак выстаўляецца ў кавярнях ці прыватных галерэях, бярэ ўдзел у пленэрных выставах — гэта ў залік не ідзе.

Для маладзёжнай секцыі патрабуецца ўдзел у пяці рэспубліканскіх выставах. Саюз мастакоў, праводзячы рэспубліканскія выстаўкі, робіць адкрыты фармат для таго, каб моладзь мела магчымасць набіраць гэтыя балы. І пасля таго, як тыя балы набраны, за кандыдата павінны падпісацца тры сябры саюза, пасля чаго яго мусяць прыняць профільная секцыя, а тады ўжо разглядае прэзідыум. Апошняя інстанцыя — рада.

“Гэтадаволіскладаныішматэрыяльныя падпісачы тры сябры саюза, пасля чаго яго мусяць прыняць профільная секцыя, а тады ўжо разглядае прэзідыум. Апошняя інстанцыя — рада.

НОВЫ ЧАС — НОВЫЯ ТРЭНДЫ

Мы здолелі захаваць матэрыяльны набытак савецкага часу, але наколькі рэнтабельныя тыя камбінаты ў сённяшніх умовах? Ці мае, да прыкладу, сэнс па-ра-

Фота прадастаўлена Беларускаму саюзам мастакоў

нейшаму захоўваць на балансе БСМ славы калісь Барысаўскага камбінат дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва?

На думку старшыні саюза, захаваць усё, што мае, наўрад ці магчыма, таму што змяняецца час, і змяняюцца, як сёння кажучь, трэнды. Наш флагман — Барысаўскі камбінат, быў разлічаны на патрэбы ўсяго Савецкага Саюза і, адпаведна, меў велізарныя рэсурсы і вытворчы патэнцыял. А зараз нашай краіне на яе ўнутраныя патрэбы хапіла б і пятнаццаці адсоткаў ад тых магутнасцяў. Сёння велізарныя цэхі камбіната стаяць пустыя, бо на ягоную прадукцыю няма замоўцаў і пакупнікоў. Ды і шмат канкурэнтаў з’явілася. Найперш, гэта Кітай, які таннай керамікай закідаў увесь свет, і з якім нам сёння канкуруюць практычна немагчыма. Гэта таму, што абсталяванне Барысаўскага камбіната рабілася ў часы, калі грошы на электрычнасць ды іншыя рэсурсы ніхто не лічыў. Нават слоў такіх як “энергаашчадныя тэхналогіі” тады не ведалі. Дык вось, калі ў тых печав абпальваеш кераміку, яна становіцца проста залатой. Гэта адбываецца на цане ды робіць нашу кераміку неканкурэнтназдольнай.

Камбінат, каб стаць рэнтабельным, патрабуе вялікіх фінансавых укладанняў, якіх у саюза няма. І яшчэ ён патрабуе іншага профілю. Прынамсі, гадоў дзесяць таму былі вельмі буйныя мастацкія заказы — Палац Рэспублікі, Палац Незалежнасці, Нацыянальная бібліятэка, Оперны тэатр, Музей Прыпяцкага запаведніка, музефікацыя

Брэсцкай крэпасці. А яшчэ — Мір, Нясвіж. Зараз жа загрузіць вытворчыя магутнасці, пра якія ідзе гаворка, так, як было ў блізкай мінуўшчыне, немагчыма. А значыць, трэба думаць, што з тымі магутнасцямі рабіць.

“Гэта калектыўная маёмасць, — гаворыць далей Рыгор Сітніца, — і вырашаць яе лёс трэба разам. У нас ёсць думкі па рэканструкцыі прадпрыемства. Яны будуць агучаны на з’ездзе, ды і зараз кіраўніцтва саюза не робіць з іх таямніцы. Ёсць нават далёка небеспаднасныя спадзяванні, што камбінатам зацікавяцца грашавітыя структуры дзеля размяшчэння на ягоных плошчах менавіта мастацкіх закладаў. Усё, што можна было ў гэтых умовах зрабіць, кіраўніцтвам саюза і мною асабіста зроблена. Больш за тое, мы часам рабілі немагчымае — і атрымлівалася”.

СЁННЯ ЦЯЖКА, А БУДЗЕ ЯШЧЭ ЦЯЖЭЙ

Старшыня саюза гаворыць, што з лёгкім сэрцам ідзе на з’езд, таму што за два тэрміны знаходжання на гэтай пасадзе нікому не зманіў. За шэсць гадоў, дзякуй Богу, не адбылося не тое што ніводнага канфлікту, але нават нейкага напружання з дзяржаўнымі органамі. Поўнае паразуменне бакоў, ніякіх заўваг ці папярэджанняў з боку кур’юрых саюз інстанцый. У гэтым плане быў абсалютны камфорт.

“Мне лёгка рабіць справаздачу, — працягвае ён, — але з іншага боку я зараз не вельмі ўяўляю, каму перадаць гэтую

пасаду. Па вельмі прастай прычыне, мо хіба на сёння я адзін рэальна разумею, што гэта за пасада, і якіх намаганняў яна патрабуе ў сённяшніх няпростых умовах існавання творчага саюза. А яны да таго ж відавочна пагаршаюцца. І, хутчэй за ўсё, будуць пагаршацца”.

Толькі за гэты год значна паменшыліся даходы саюза і значна павялічыліся выдаткі. Такі востры вектар, і змяніць яго БСМ не здольны. Там, дзе можна было скарачацца і ашчаджаць, ужо скараціліся і з’эканомілі. Саюз не аўтаномны ад грамады і дзяржавы. Калі эканамічныя праблемы мае краіна, іх мае і БСМ. Ды ў краіне сітуацыя залежыць шмат у чым ад знешніх фактараў. Словам, што кепска для Беларусі, тое кепска і для беларускіх мастакоў. Не будзе грошай на амбіцёзныя праекты, значыць не пабудуюцца нейкія аб’екты, дзе быў бы задзейнічаны творчы патэнцыял сяброў саюза...

“Я вельмі рэальна гляджу на рэчы, — кажа спадар Рыгор, — і хацеў бы, каб у кіраўніцтве саюза з’явіўся той чалавек, які таксама рэальна разумее, куды ён ідзе і што ён мусяць тут рабіць. А задача вельмі простая — максімальна захаваць тое, што маем. Бо нават у гэтай нішчымны эканамічнай мы, як гэта ні дзіўна, вельмі нармальна функцыянуем, ажыццяўляем выставачную дзейнасць, якая ёсць наш галоўны абавязак паводле статута”.

Рыгор Сітніца нагадвае, што ў апошнія гады рэспубліканскія выстаўкі пачалі адбывацца не толькі ў сталіцы, але і ў абласных гарадах. Некалькі разоў яны праходзілі ў Віцебску. Прымяні рэспубліканскія выставы Брэст і Магілёў. У Гомелі сёлета была выстава “Сто імянаў Гомельшчыны”, на якой сабраныя з усёй краіны людзі, якія нарадзіліся на Гомельскай зямлі.

“Вы памятаеце, — кажа старшыня саюза, — што шэсць гадоў таму быў вельмі сур’ёзны крызіс, і наша творчая арганізацыя ледзь не апынулася на мяжы нават расколу. І ўсё гэта было датычна асабістых фактараў пэўнай асобы. А вось шэсць апошніх гадоў паказалі, што можна жыць спакойна, без інтрыгаў, без канфліктаў, якія толькі шкодзяць справе, дзеля якой мы ўсе сабраліся ў саюз”.

ПАЭЗІЯ — ДРУГАЯ ІПАСТАСЬ. А МО ПЕРШАЯ?

Надышоў нарэшце час для пытання, з якога я хацеў распачаць нашу гутарку. Дзе спадар Рыгор, пры ягонай хранічнай занятасці, знаходзіць час яшчэ і на літаратурную творчасць?

“Знаходжу сам не ведаю як, — адказвае ён. — Прынамсі, я магу пісаць у любых умовах. Хаця для гэтага, натуральна, павінен

быць адпаведны настрой. Калі я малою, пісаць, зразумела, не магу. Як гэта адбываецца? Вельмі паралельна. Мабыць, адно на другое не ўплывае аніяк, бо я сам не адчуваю гэтага ўплыву. Хіба толькі адзін фактар... Ён прадыктоўваецца мной самім: я вельмі патрабавальны да формы мастацкага твора. І ў вершах, ды не толькі ў вершах, я і прозу пішу, і дзве п’есы напісаў пакуль нерэалізаваныя. Але, паўтаруся, я вельмі патрабавальны, нават таталітарна патрабавальны да формы. І, натуральна, да зместу. Гэта нават не абмяркоўваецца. Форма, акрамя ўсяго, гэта і тое, як я чытаю сам, як даношу тэкст да слухачоў. І я павінен зрабіць тэкст такім, каб ён быў і мне лёгка чытальным, і ўспрымаўся людзьмі на слых. Тое, што я ўжо не адзін раз збіраю вялікую залу філармоніі, раблю аншлагі — гэта факт. Летась 110 працэнтаў запоўнення залы. Зараз 100. Адрозна пасля апошняга канцэрта я маю запрашэнне зрабіць выступленне ў Купалаўскім тэатры. Напэўна, будзе канцэрт у Маладзечна. Пра гэта ўжо ідзе размова. Мне гэта падобна. Прынамсі, тое выдатнае магчымасць данесці сваё думкі адразу да вялікай грамады. Выстава, між іншым, не дае такіх магчымасцяў. Я ў Слуцку разы чатыры выступаў. Мяне запрашаюць канкрэтна, людзі рыхтуюцца да гэтага. І перакананы, што даю людзям тое, чаго ім не хапае. Прычым, заўважае, што гэта беларускія вершы, да якіх нібыта скептычнае, іранічнае стаўленне ў грамадстве. Мне здаецца, я знайшоў тую ноту, калі мяне слухаюць незадавольна ад мовы. Дарэчы, у мяне былі выступленні ў Расіі. На беларускай мове. І гэта было вельмі цікава. Горад Сярдобск у Пензенскай вобласці, я быў там на пленэры. У Доме культуры гэтага райцэнтра зрабілі мой творчы вечар. І я чытаў беларускія вершы. Праўда, у мяне ёсць пераклады з рускіх класікаў. Чытаў арыгінал, а потым беларускую версію. Прымалі выдатна. Я рабіў творчы вечар у Елабуге, у бібліятэцы Марыны Цявтавай. Таксама цудоўныя ўражанні ад цёлага прыёму. Вось здавалася б, людзі не ўсё разумеюць, але спрацоўвае мелодыя верша, мелодыя мовы, энергетыка. Найперш энергетыка — вось самае галоўнае, што ў вершы павінна быць. Сёлета я быў на фестывалі ў Стаўрапалі — тая самая песня. Я нават не чакаў... Не кажу ўжо пра Беластанчыну, дзе выступаў таксама. Ну там, зразумела, беларусы. Але і ў Славакіі я адчуваў паразуменне залы.

Словам, не ведаю, што для мяне важней — літаратура ці выяўленчае мастацтва. Гэта як высвятляць, якое з тваіх дзяцей табе даражэйшае. Усё!”

Ужо тыдзень усе неаб'якава да кіно абмяркоўваюць вынікі мінскага кінафестывалю. Віншуюць Украіну з Гран-пры — “Атлантыда” Валянціна Васяновіча атрымала “Золата” Лістапада — 2019”. Віншуюць Грузію з бліжэйшымі акцёрскімі работамі: Левана Гелбахіані, што сыграў у грузіна-шведскай карціне “А потым мы танцавалі” Левана Акіна, безумоўным хіце нашай кінапрэсы, і Саломэ Дземурыю, выканальніцу галоўнай ролі ў фільме “Удых-выдых” Дзіто Цынцадзе. Віншуюць Польшчу з выдатнай рэжысурай — “Цела Божае” Яна Комаса атрымаў адзнаку ў гэтай намінацыі. Ды, вядома, цешымся за Беларусь — стужкі Андрэя Куцілы, Кірыла Галіцкага, Максіма Шведа былі прызнаны лепшымі ў дакументальным і ігравым кіно Нацыянальнага конкурсу, а таксама адзначаны Гільдыяй кінакрытыкаў і кіназнаўцаў Беларускага саюза кінематографістаў.

Ды ўсё ж сярод пераліку прызой не забудуся і на выбар міжнароднага журы кінапрэсы FIPRESCI, які спыніўся на карціне аўстрыйца Андрэаса Хорвата “Ліліян”. Адзнака супольнасці кінажурналістаў, часткай якой сёлета з’яўлялася і я, супала з рашэннем журы конкурсу “Маладосць на маршы”. Улічваючы новы досвед на фестывалі, не магу праігнараваць спакую агледу дэбютаў кінаформу — самых незбалансаваных увагай карцін-удзельніц “Лістапада”.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

22 студні — менавіта столькі дэбютаў было ў праграме кінафестывалю. Пяць з іх — у конкурсе “Лістападзік” — для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі, восьм — у конкурсе маладога кіно — “Маладосці на маршы”, чатыры — у Нацыянальным, і пяць — у асноўным дакументальнага кіно. Карціна вымаўляе сапраўды стракатая, але ў кожнай катэгорыі знаходзіліся работы, што нечакана перагукваліся ўзростамі тэмамі. У якасці пэўнай рамкі ў выбары стужак з вылікай праграмы спыняюся на канцэпце падарожжа, як і метафары падарожжа ў новае кіно, так і пэўнай жанравай кропкі адліку, скразной тэме, уласцівай некаторым заўважным фільмам. У цэлым, менавіта дарога стала візуальным абліччам сёлета фестывалю, — і гэта зусім не выпадкова.

ПАДАРОЖЖА “ДА РАДАСЦІ”: КІНО ДЛЯ ДЗЯЦЦЫ

Сёлета лозунг фестывалю ідэальна пасаваў да дзіцячай праграмы. Усе дэбюты гэтага конкурсу былі разлічаны на сямейную аўдыторыю, да нават утрымлівалі камерцыйны патэнцыял. Радасныя і пазітыўныя — мае калегі шчыра расцэнілі падчас прагляду — фільмы “Лістападзік”, тым не менш, уздымаюць важныя пытанні, што датычацца працэсаў сацыялізацыі дзіця, яго ініцыялізацыі, “уваходу” ў грамадства. І тым больш цікава было прыкмятаць, якім у такім кіно вымаўляе са сучасны свет дзіцяці.

Фільм-адкрыццё “Лістападзік” — “Рока мяняе свет” немкі Каці Бенрат літаральна прапаюваў глядачу 101 хвіліну чыстай радасці. У цэнтры карціны — Рока —

11-гадовая дзяўчынка, што прыязджае ў горад да бабулі з сапраўднай касмічнай станцыі. Тата Рокі — астранаўт, дзяўчынка вырасла ў зусім іншых умовах, і таму цалкам пазбаўлена пэўных звыклых мадэляў паводзінаў, распаўсюджаных у “звычайным” грамадстве.

Першае з прынятых “правілаў” — паблагівае стаўленне да дзяцей. Дзяўчынка адразу прымушае паглядзець на сябе як на Асобу, што бачыць і сутнасць рэчаў, і ўмее пастаяць за сябе. Другая значная мадэль — прыманне несправядлівасці: здзекі з тых, хто адрозніваецца, так званы, булінг, прыняты ў школах. Геранія цалкам не ўспрымае падобныя “туліны”. Ды трэцяя загана — інерцыя да парадку рэчаў, што існуюць. Рока сваімі дзеяннямі дэманструе, што змяняць свет магчыма.

Стужка створана амаль па галівудскім стандартзе, ды ўсё ж тое “амаль” не дае фільму цалкам пераўтварыцца ў кіно на адзін вечар. У карціне крапае тое назіранне, што ўсё зробленае дзяўчынкай з касмічнай станцыі, па сілах кожнаму. Вядома, цуды ў жыцці так хутка не здзяйсняюцца, — але менавіта свядомасць Рокі, пазбаўлена стэрэатыпаў і страху, разумныя ўчынкі, даюць магчымасць убачыць людзей, і шырэй — грамадства — у іх лепшай версіі.

Гэтую тэзу пра тое, што дзеці аказваюцца больш мудрымі і спагадлівымі за дарослых, пацвярджае і стужка “Чускіт” рэжысёркі з Індыі Прыі Рамасубан. Чускіт — імя галоўнай герані, таксама дзяўчынка, што вымушана заставацца дома, у чатырох сценах з-за няшчаснага выпадку. Чускіт хоча хадыць у школу, як і яе аднагодкі, але дзядуля настойвае на хатняй адукацыі. “Ты не такая як усе, лепей змірыцца з такім становішчам”, — кажа старэй. Меркаваным Чускіт ды яе брата, што падтрымлівае сястру, — не ўлічваюцца. Дзяў-

Нечаканае

“Ліліян”.

чынка, кажучы сучаснай мовай, сутыкаецца з адкрытым прэсінгам у яе бок. Больш за тое, калі геранія пачынае ўпарціцца ў сваім жаданні вырвацца на волю — яе вырашаюць аддаць у манастыр. Забягаючы наперад скажу, што карціна мае добры фінал: Чускіт і яе дзядуля знойдуць паразуменне, і дзяўчынка пойдзе ў школу. Але можна толькі ўявіць, колькі закрытых грамадстваў застаюцца аб’якавамі да падрэб людзей з асаблівасцямі, да жанчын, дзяцей. Рэжысёрка імкнецца даступна распавесці пра тое, што значыць, калі дзіця з-за хваробы пазбаўлена звычайнага жыцця. І, бадай, адзіны папрок да аўтаркі — празмерна ідэалістычны погляд на вырашэнне канфлікту. Але, урэшце, салодкі хэпі-энд у стужцы Прыі Рамасубан мае пад сабой рэальную гісторыю дзяўчыны з асаблівасцямі развіцця, якая, жывучы ў аддаленай індыйскай вёсцы, дамаглася магчымасці ездзіць у школу.

Але ці распаўсюджана такое стаўленне ва ўсіх далёкіх правінцыях Індыі?

Самай майстравітай стужкай праграмы, што спалучае ў сабе чудаўны настрой летніх канікул ды нечаканы погляд на экзістэнцыяльныя праблемы, стала нідэрландска-германская карціна “Маё неверагоднае лета з Тэс” Стывена Ваўтэрлода. Дзесяцігадовы хлопчык Сэм, разумеючы тое, што аднойчы ўсё яго блізкае сыйдуць у іншы свет, вырашае прывучыць сябе да адзіноты. Сэм займаецца навукай “быць аднаму” — і біясенныя дні летніх канікул бавіць сам-насам на марскім узбярэжжы. Настрой хлопчыка “збівае” дзіўная дзяўчынка Тэс, якая новая знаёмая, што мае план пазнаёміцца са сваім біялагічным бацькам, якая раней не ведала. Калі можна парушыць пэўныя стэрэатыпы ў дачыненні несамастойнасці і абмежаваных жаданняў дзяцей, “Маё... лета з Тэс” здзіўляе гэта напоўніцу.

Тут і з’явіцца Тэс зладзіць прыезд свайго бацькі з інша-

“Мае думкі ціхія”.

“Чускіт”.

га горада, Сэма — арганізаваць свой час, у цэлым, — абодвум героям уласцівае прыманне важных рашэнняў, навука эмпатыі, спачування іншаму. Дарослым застацца толькі крочыць за тымі магчымасцямі, што адкрываюцца ім дзёні.

Ва ўсіх фільмах праграмы кіно для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі галоўныя героі стужак аказаліся разумнейшымі, больш мэтанакіраванымі і чулівымі за дарослых. І важна адзначыць на прыкладзе пераможцы конкурсу (ім і стала карціна Стывена Ваўтэрлода), што звыклая дыдактычная інтанацыя, часам уласціва рэжысёрам падобных карцін, саступіла месца форме шчырай размовы са сваёй аўдыторыяй. Дзіцячае кіно для мяне істотна. Гэта падарожжа да радасці, якое, сапраўды, паводле

Бергмана, абавязкова мае на ўвазе ўласнае пераадоленне і развіццё.

ПАДАРОЖЖА ДА ФОРМЫ: КІНО МАЛАДЫХ

Дэбютнае кіно — гэта той кінематограф, які, з аднаго боку, можа быць далёка не дасканалым, нават “сырым”, з іншага, — зольным пазаспраўднаму здзіўіць нечаканым аўтарскім поглядам на бальчоныя тэмы. Да прыкладу, п’япанне эміграцыі, новых магчымасцяў. Колькі ўжо было сказана на гэты конт — не пералічыць. Аднак тэма не губляе сваёй актуальнасці ды наню пражываецца і пераасэнсуюцца маладым пакаленнем у лакальных культурных кантэктах.

Даволі сабе ў гэтай частцы сутыкнуць дзве цалкам

розныя стужкі з праграмы дэбютаў: дакументальную польскую карціну In touch школы Андэя Вайды, рэжысёр для ўвасаблення сваёй ідэі абірае цалкам канкрэтнае месца дзеяння — невялічкую вёску ў Мазур’ях. З ёй на працягу апошніх некалькіх гадоў на працу ў Ісландыю выправілася значная частка моладзі. Для адлюстравання сітуацыі, што склалася, калі башкоў і дзяцей зараз падзяляюць кіламетры, аўтар вынаходзіць нечаканую, але даволі удалую форму. Ён за-

дзейнічае ў сваёй стужцы мо-

падарожжа

Агляд дэбютаў кінафестывалю “Лістапад”

“Маё неверагоднае лета з Тэс”.

“Рока мяняе свет”.

“In touch”.

ву сёвіва — скайп-размовы і лічбавыя выявы сваякоў, што знаходзяцца за мяжой, нават шумавыя перашкоды. І выкарыстоўвае гэтыя трансляцыі, іх візуальную частку не ў звычайным рэжыме, а пераўтвараючы ў татальныя інсталляцыі.

Маці стаіць у вялікай спартыўнай зале, на сцяну якой праецаваў выява яе дачкі — маладая жанчына на шпашыруе па беразе мора ў Ісландыі. Бацька назірае за тым, як яго сын грае ў камп’ютарныя гульні: побач толькі праекцыя сына, не ён сам. І дзядуля, які клалася спаць унучку: гэты вядомы жэст — паправіць коўдру — ён зрабіць не можа: унучка знаходзіцца ў іншым пакоі і краіне, а дзядуля адно сочыць за тым, як яна засынае.

Кранальныя сцэны сумеснага быцця самі, да якіх

мы прызвычаліся ў паўсядзённым, у фільме Паўла Зямільскага набываюць дадатковую вартасць. Дотык блізкага становіцца запаветным жаданнем, прагай, неабходнасцю — і адпаведна невыноснай стратай, калі родны чалавек знаходзіцца далёка. Рэжысёр зноў і зноў дае глядачу магчымасць адчуць тут па блізкіх, спалучаючы скайп-выявы дзяцей і рэакцыі на іх бацькоў, віртуальную рэальнасць і “сапраўдную”. Дакрануцца да сына, дачкі немагчыма, аднак ці можна адмовіцца маладому пакаленню ў жаданні лепшага жыцця? Рэжысёр робіць бачнай адсутнасць людзей у прасторы, што раней належыла і ім. Вельмі выразная форма, што развівае галоўную ідэю фільма.

І даволі нечаканы падыход да падобнай прабле-

матыкі, дакладней яе варыяцыі — будучай эміграцыі, ад’езду — прапануе ўкраінскі рэжысёр Антонія Лукіч у ігравым кіно “Мае думкі ціхія”. За мяжу ў гэтай неверагоднай камедыі — у далёкую Канаду — плануе з’ехаць 25-гадовы Валдзім. Не спяшаючыся з высновамі. У гэтай стужцы простых шляхоў не бывае. Чаго варта ўжо адна завязка. Валдзім, гукарэжысёр на фрылансе, трэба выканаць надзвычай арыгінальную замову, каб патрапіць у “землі запаветныя”. Канадскі распрацоўшчык відагульні “Ноеў каўчэг” просіць галоўнага героя запісаць гукі жывёлаў украінскай фаўны. Валдзім і адпраўляецца ў падарожжа па алмысловы матэрыял у Закарпацце, фіналом якога мусіць стаць запіс спеваў асабліва рэдкіх птушкі —

“рахоўскага крыжэня”. Адна акалічнасць, едзе ён у той рабочы трып разам са сваёй мамай.

Антонія Лукіч — без сумневу той рэжысёр, які народжаны здымаць камедыі. Ён здольны жартаваш нават на ўзроўні візуальнага вобраза — чаго варта постаць галоўнага персанажа, рост якога перавышае два метры (акцёр Андрэй Лідагоўскі). Гэта, вядома, рызыка для фільма, але аўтар свядома на яе ідзе, абыгрываючы адметнасць героя ды адначасова падкрэсліваючы яго абаяльнасць. Перавага Антонія Лукіча — у яго парадаксальным

мысленні, творчай раскаванасці, дасціпнасці — маёй улюбленай сцэнай з’яўляецца наведанне галоўнымі героямі спа-курорта ва Ужтаградзе, калі мясцовае dolce vita дэманструецца пад саўндрок амерыканскага ролера Lil Peepa. Сутыкненне розных культурных кодаў працуе выдатна.

Аднак нельга і не папікнуць аўтара ў жаданні ахапіць усё, доўжыць жарг да апошняга, адхіляцца на залішнія дэталі. “Маім думкам ціхім” не хапае дадатковай рэдактуры, выверанасці па тэмпе, цэласнасці. Аднак вяртаючыся да ўзнятай тэмы, Антонія Лукіч прапаноўвае даволі нечаканы погляд на вядому дyleму: у выніку ўсіх прыгодаў, выбачайце за спойлер, за мяжу з’язджае мама героя, а не яе 25-гадовы сын. Знаёмы папрок бацькоў да сваіх дзяцей — “усе з’едуць, а я застаўся” — атрымоўвае цалкам нечаканае развіццё. І сапраўды, калі бацькі атрымаюць магчымасць эміграцыі, ці зполюець яны адмовіцца? (Далам, што стужка разважае не толькі над гэтай дyleмай, яна разглядае і такія любімыя пытанні, які стасункі моцнай мамы і інфантальнага сына, запрабаванасць творчых прафесій на постсавецкай прасторы, абсурд грамадскіх кантэкстаў).

Што такое раздзіма? І чым яна вызначаецца? — рэжысёр улаецца збіць пафас пы-

танія гумарам, але дасціпнасць у дадзеным выпадку не адмяняе цікавых развагаў з той нагоды.

Попук формы ў гэтых дзвюх стужках для мяне стаў важным прыкладам таго, як са знаёмым поўна вырастае цалкам персанальнае кіно.

ПАДАРОЖЖА Ў ЗВЫШКІНО

Прызнацца, вызначыць лепшы сярод дэбютаў — справа нялёгкага. З аднаго боку, часам фільм можа атрымацца няроўным, але талент рэжысёра нельга не заўважыць. З іншага, журы чакае такога кіно, якое не будзе выклікаць сумневаў. Падобнай работай у сёлетняй праграме дэбютаў стала ігравая стужка “Ліліян” аўстрыйца Андрэаса Хорвата.

Прызнацца, пачынаючы аўтарам Андрэаса Хорвата назваць нельга. Ён добра вядомы сваёй працай у дакументальным кіно, у фатаграфіі ды мультымедыя. Як вынік — яго гэтай ігравая карціна паўстала сапраўдным палатном, у якім моцным аказалася ўсё — і візуальны шэраг, і работа акцёраў — дакладней акцёркі Патрыцыі Планік, што выканала галоўную ролю, і музыка, што напісаў уласна сам аўтар, які выступіў у фільме аператарам ды сцэнарыстам.

Кіно распачынаецца з даволі правакацыйнай сцэны: Ліліян — галоўны жаночы персанаж — прыходзіць у амерыканскую студыю наймаша на працу як акцёрка фільмаў для дарослых. Яе не бяруць: у маладой жанчыны, масквічкі па пашпарце, аказваецца пратэрмінаваная амерыканская віза. Ды і вопыту падобных здымак няма: навошта, як кажуць, такі работнік? Усё гэта я апісваю толькі для таго, каб змясціць чытача ў кантэкст пэўных чаканняў — і напярэш іх адразу адкінуць. Фільм, як лайнер, пачне паварочвацца ў іншы бок — і ў студыю фільмаў для дарослых мы не вярнемся ніколі. Ліліян выкіне свой пашпарт у трубу і адправіцца праз усю Амерыку пешшу да сябе на радзіму — у Расію.

І распачынаецца яе вялікае падарожжа — праз пустычы і кукурузныя палі, горы і пустыні — у адкрыты ландшафт, які ўсё больш і больш запоўніць прастору карціны. “Ліліян” абярнецца вялікім “роўд-муві”, у якім галоўная гераіня не будзе стасаваша ні з кім, акрамя навакольнага пейзажу.

Ліліян ідзе праз амерыканскую правінцыю без антыга: пачне прашой, сяброў, вопраткі, нават ежы. Яна крадзе адзенне і ежы ў лакальных “камісіёнках” (напачатку фільма мы чуем, што яна не ведае англійскай мовы), пазбягае кантактаў і зьявае кіламетры на таксама скардзенай папяровай карце. Нельга сказаць, што Андрэас Хорват не стварае партрэт Амерыкі падчас трыпу Ліліян. Жанчына

становіцца свядкай пэўных афіцыйных святкаванняў у малых гарадках, завітвае па дарозе на амерыканскія спаборніцтвы, кітагалу бойкаў на паланаманых аўто; яна начуе ў закінутых дамах, гартае чужыя альбомы, ужо нікому не патрэбныя, вольна пачувае сябе з мясцовымі жывёламі... Прадкасаць павароты сюжэта ў стужцы цалкам немагчыма — бо такога яшчэ не бачылі. “Хроніка павольнага знікнення Ліліян” — такое вызначэнне даюць карціны яе стваральнікі. Аднак ці гэта знікненне моцнай Ліліян у суровых лясах Аляскі (а яна дабіраецца туды), ці павольнае знікненне амерыканскай краіны? Ці нават так: ці гэта вяртанне ў часе, калі з сумаснага Нью-Ёрка з яго магчымым і немагчымым бізнесам мы, персяякаючы розныя штаты, вяртаемся ў край Поўначы, дзе мясцовыя жыхары забіваюць кіта, каб здабыць сабе ежы. Фінальная сцэна фільма, якая ўтрымлівае дакументальныя здымкі забойства гэтай неверагоднай жывёлы, уражвае сваім маштабам і брутальнасцю. Моцная Ліліян, якая ўвесь час маўчыць, але дзейнічае рашуча і проста, ужо растае, знікла ў мімент — мы не ведаем, у які момант яна стала часткай пейзажу. Ліліян як неабходны праваднік, як лінія, што рассякае невядомую прастору на суперак усаму, пераўтвараецца ў кропку: гэта канец падарожжа. Ад пераслічанай цывілізацыі — да натуральнай гаспадаркі карэнных народнасцяў. Ад “вершнікаў” Нью-Ёрка, ліхх вадзілаў на “карах” — да мядзведзяў Аляскі. Ліліян, мне падаецца, і мусіла знікнуць дзесьці на гэтым шляху як чалавек, які адкрыў штосці недазволенае.

Андрэас Хорват кажа, што персанаж яго стужкі мае рэальнага прататыпа — рускую жанчыну Ліліян Алінг, якая вырашыла адправіцца праз усю Амерыку ў Расію напачатку XX стагоддзя. Але кіно аўстрыйскага майстра, якое мае актуальны час дзеяння, на пэўным этапе пераўтвараецца ў карціну метафізічную, калі прастора ландшафту захоплівае ўжо не толькі галоўную гераіню, але і глядача. Музыка, візуальны шэраг карціны — удзейнічаюць на фізічным і ментальным узроўнях, пакідаючы ашаламляльнае ўражанне. Гэта кіно, якое цалкам справядліва можа назіць прыстаўку “звыш”.

Магчыма, Андрэаса Хорвата і цяжка назваць дэбютантам у кіно, але ён цалкам пераканаўча пабездзіў з наёмным ісціну: рызыкаваць у творчасці ніколі не позна. Дэбютнае кіно бывае часам невыразным ды забытым, але часам здольнае падарыць сапраўдную “перліну”. І яна ў конкурсе “Лістапада” была не адна.

Фота прадастаўлены прэс-службай фестывалю

Таямніцы “Бабулінага куфра” і Сусветны дзень мужчын

Восеньскае суквецце лістоў з рэгіёнаў, якія паступаюць на нашу рэдакцыйную пошту, кожны раз складаецца ў свой адмысловы ўзор, які можна пастаянна чытаць і перачытваць, здзіўляючыся тым крэатыўным знаходкам, якія вынаходзяць для сваіх імпрэз сельскія і гарадскія бібліятэкары, супрацоўнікі клубаў, работнікі музеяў і выкладчыкі школ мастацтваў. І гэта цалкам заканамерна, бо без творчасці ў сферы культуры жыць проста немагчыма.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

КОНКУРС ЗА КОНКУРСАМ

Як паведамае нам дырэктар **Навагрудскага** раённага Цэнтра культуры і народнай творчасці Наталля Кавальская, ва ўстановах культуры раёна цягам верасня-кастрычніка праходзіў занадта конкурс творчасці пажылых людзей у рамках праекта “На скрыжаванні талентаў і ўзросту”.

— *Галоўная асаблівасць конкурсу — пошук, выяўленне і развіццё творчага патэнцыялу людзей сталага ўзросту, —* піша Наталля Кавальская. — *Усе яны — людзі неймаверна вялікага таленту, спевакі і майстры кулінары, чыталнікі і мастакі. Удзельнікі конкурсу дэманстравалі свае таленты ў намінацыйх “Візітная картка” і “Я і мой талент”. А сёння, 16 лістапада, у Цэнтры культуры Навагрудска абдуццеза другі этап конкурсу, дзе найлепшыя з лепшых яшчэ раз узруняць усіх гледачоў, што і ў пажылым узросце можна радавацца жыццю і марыць.*

З 31 кастрычніка па 3 лістапада ў Мінску праходзіў XIX Міжнародны конкурс-фестываль музычна-мастацкай творчасці “Славянскія сустрэчы”, піша нам мастацкі кіраўнік Палаца мастацтваў **Бабруйска** Наталля Шулікава.

Удзел у фестывалі ўзяў заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь, узорны тэатр песні “Шына-най”, які дзейнічае пры ўстанове культуры. Бабруйчане годна выступілі на міжнародным конкурсе і атрымалі заслужаны ўзнагароды. Так, у намінацыі “Эстрадыны вакал” Арына Саланаўчыч атрымала дыплом I ступені, група

“Шына-найкі” — дыплом II ступені, а ў намінацыі “Джазавы вакал” Арына Цітова заваявала Гран-пры конкурсу і займела сертыфікат на бясплатную паездку на міжнародны конкурс у расійскі Калінінград у сакавіку наступнага года. Таксама дыпломам “Лепшы кіраўнік” была ўгаранавана кіраўнік калектыву Ала Яфіменка.

А навучніцы **Лідскай** дзіцячай школы мастацтваў нядаўна прынялі ўдзел у міжнародным мастацкім конкурсе “Нашы равеснікі, нашы гарады і рэгіёны — пазнаёмімся бліжэй”, што ў дзевяты раз праходзіў у польскім горадзе Кашаліне. Хлопцы і дзяўчаты прывезлі з суседняй краіны заслужаныя ўзнагароды. Напрыклад, дыплом I ступені атрымала Ангеліна Канчанька, дыплом II ступені — Настася Лобан, а дыпламамі III ступені былі ўзнагароджаны Дар’я Эйгерд, Ксенія Чакавая і Стэла Самойленкава.

ВЕЧНЫЯ “МЕЛОДЫІ РУЧНІКА”

Прайдзем да іншых рэгіянальных цікавостак. Як паведамілі нам з інфармацыйна-бібліятэчнага аддзела **Гродзенскага** раённага культурна-інфармацыйнага цэнтра, 9 лістапада супрацоўнікамі названай установы, Жыгальскай сельскай і Сапоцкінскай гарпальнай бібліятэк у рамках свята млынароў, першага фестываля ручнічкі “Мелодыя ручнічкі” былі абсталяваны бібліятэчны падворак “Фальклор на літаратурных старонках”.

На падворку прэзентаваліся кнігі з серыі “Энцыклапедыя народнага майстра”, “Энцыклапедыя дзіцячай літаратуры”. У “Бабуліным куфры” былі прадстаўлены вышыванкі: вялікі абрус, сурвэткі, навальчыкі, тканьня і вышытыя ручнікі. Наведвальнікі падворка таксама маглі паўдзельнічаць у майстар-класе па вышыцці ад Ліліі Мікалаеўны Размысла. Сярод дзі-

цей-чытачоў бібліятэк-філіялаў Гродзенскага раёна вялікім поспехам карысталіся кнігі з серыі “Энцыклапедыя дзіцячай літаратуры”, а маленькая чытачка Путрышкаўскай сельскай бібліятэкі Вераніка Гулеўская прачытала верш “Матулін ручнік”.

5 лістапада ў інтэграванай бібліятэцы аграгарадка Дэмбрава, што ў **Шчучынскім** раёне Гродзенскай вобласці, у рамках мэтавай праграмы па краязнаўчым выхаванні дзяцей для гасцей з лагера “Вясёлка” прайшоў краязнаўчы відэасалон “Чым і кім славуці Шчучынскі раён”. Удзельнікі мерапрыемства, якія піша бібліятэкар установы Святлана Мядушэўская, здзейснілі віртуальнае падарожжа па родным раёне, пазнаёміліся з яго славацямі, даведваліся аб знаках і ганаровых земляках, удзельніках Вялікай Айчыннай вайны.

6 лістапада ў аддзеле культуры і волнага часу аграгарадка Гальшаны, што ў

На здымках:

- 1 Краязнаўчы відэасалон зладзілі ў аграгарадку Дэмбрава.
- 2 Навагрудскі раён на конкурсе “Свет захопленняў”.
- 3 Народны тэатр “Пошук” узяў Гран-пры ў Расіі.
- 4 Удзельнікі і ўдзельніцы “Восеньскага балю” ў Бераставіцкай ДШМ.
- 5 Падчас сямейнага конкурсу “Радасць на ўсіх адна”.
- 6 Бібліятэчны падворак “Фальклор на літаратурных старонках”.
- 7 Конкурсы ў Тарноўскім СДК вабілі ўсіх прысутных мужчын.

Ашмянскім раёне, прайшла тэматычная праграма “Мы — супраць курэння!” Дзесяць расказалі пра тое, што найбольш небяспечны ўплыў на здароўе аказваюць наркатыкі, алкаголь і тытунь, а самай распаўсюджанай шкоднай звычкай сярод моладзі з’яўляецца курэнне. Прысутныя паўдзельнічалі ў віктарыях і конкурсах, адгадавалі тэматычныя загадкі і, натуральна, паабяцалі ніколі не курыць і весці здаровае лад жыцця. Будзем спадзявацца, што іхнія абяцанні будучы дзень прамоўлены, але і здзейснены...

Не сакрэт, што для таго, каб любіць сваю радзіму, трэба ведаць яе гісторыю. З нагоды гэтай выдомай аксіёмы Рагтонаўскай сель-

ская бібліятэка-клуб, што ў **Дзятлаўскім** раёне Гродзенскай вобласці, прыняла ўдзел у раённай акцыі сэлфі-велакрос “Тут я нарадзіўся і тут я жыву”. Бібліятэкар Алена Якаўчык, якая з’яўляецца і аўтарам допусі ў рэдакцыю, разам з дзецьмі наведвала памятныя і значныя месцы аграгарадка Раготна — касцёл святых Анёлаў-Ахоўнікаў, помнік воіну-вызваліцелю, праеха-лася па вуліцах аграгарадка. Вынікам акцыі з’явілася арганізаваная ў бібліятэцы фотавыстава.

БАЛ, ДЫСКУСІЯ І ПЕРАМОГА

Пра некаторыя падзеі згадаю толькі адным радком — газетныя плошчы,

на жаль, не бязмерныя. Так, 26 кастрычніка ў сельскім клубе аграгарадка Станцыя Ашмяны (**Ашмянскі** раён) прайшоў сямейны шоу-конкурс “Радасць на ўсіх адна”. А яшчэ раней, 23 кастрычніка, **Навагрудскі** раён прыняў чынны ўдзел у шостым абласным аглядзе-конкурсе аматарскіх аб’яднанняў “Свет захопленняў”.

А вось на іншых імпрэзах спынюся больш падрабязна. Напрыклад, у апошні дзень першай вучэбнай чвэрці вучні і настаўнікі з **Бераставіцкай** школы мастацтваў зладзілі ў сценах сваёй навучальнай установы танцавальна-забаўляльную праграму “Восеньскі бал”. Усе, хто пабыў на свяце, з велізарным задавальненнем

Пад гукі Паланеза...

У цэнтры Слоніма каля драматычнага тэатра 6 лістапада адбылося ўрачыстае адкрыццё бюста Міхала Казіміра Агінскага. Ва ўрачыстасці прынялі ўдзел дзесятыя слоніміцка і кіраўніцтва райвыканкама. Звяртаючыся да грамады старшыня Слонімскага райвыканкама Генадзь Хоміч адзначыў, што славеты зямляк шмат зрабіў для развіцця горада Слоніма. І дзякуючы яго традыцыям і сёння ў Слоніме дзейнічае дзяржаўны прафесійны тэатр. Генадзь Хоміч таксама падзякаваў аўтару помніка і мецэнату Уладзіміру Вількіцкаму за падарунак роднаму гораду. Адкрылі помнік пад гукі Паланеза.

у якім маглі б ставіцца оперныя спектаклі так званага “Операўза”. Для ажыццяўлення сваёй задумкі гетман Агінскі запрасіў у Слонім італьянскага дэкартара Іначэнца Марайна. Ён прапанаваў для гэтай мэты рэканструяваць колішні палац Льва Сапегі. Агінскі з ім пагадзіўся, і ў 1777 годзе будаўніцтва і рэканструкцыя тэатра былі ўжо завершаныя.

Для таго, каб можна было ставіць спектаклі, былі ўзятыя на ўзбраенне самыя найлепшыя для таго часу тэхнічныя сродкі, якія дазвалялі лёгка мяняць дэкарацыі, а пры неабходнасці “выводзіць” на сцэну нават сапраўдныя караблі. Дзеля гэтага яна была падзелена на дзве часткі. Пярэдняя частка выкарыстоўвалася па сваім непас-

удзельнічалі ў конкурсах, гульнях, танчылі пад музыку. Да слова, восень на свяце выявілася ва ўсёй сваёй красе, апранушы ўдзельнікаў у свае ўборы і размаляваўшы іх акавграмам у розныя колеры. А ўзнагароджанне пераможцаў конкурсу на лепшы восенскі касцюм памятнымі сувенірамі сталася яшчэ адным нечаканым вынікам гэтага адметнага вучэня.

5 лістапада, як піша нам загадчыца Ашмянскай раённай дзіцячай бібліятэкі Гелена Францаўна Гардзей, ва ўстанове адбылася дыскусія “Што такое талерантнасць?”, прысвечаная Міжнароднаму дню талерантнасці. Бібліятэкары не толькі расказалі школьнікам пра гісторыю паходжання паніжання “талерантнасць”, але і абмеркавалі з імі, што такое талерантнасць у беларускім прамастве, пагаварылі пра прынцыпы талерантнасці і асноўныя рысы талерантнай асобы.

Сусветны дзень мужчын адсвяткавалі ў Тарноўскай Думе культуры, што ў Лідскім раёне Гродзенскай вобласці. Так, традыцыйна лічыцца, што ў мужчын ёсць толькі адно свята на год — Дзень абаронцы Айчыны. Але тыя мужчыны, якія няк не звязаны з арміяй, маюць шанец адзначыць “мужчынскі варыянт 8 сакавіка” ў Сусветны дзень мужчын 2 лістапада. Ва ўстанове культуры з гэтай нагоды адбылася канцэртная праграма “Беражыце мужчын”.

У гэты дзень у фае Тарноўскага СДК для мужчын былі арганізаваны інтэлектуальныя настольныя гульні, гульні на сілу і спрыт, а творчыя калектывы Лідскага раёна парадвалі гледачоў насычанай і цікавай прагра-

май. Прысутныя мужчыны ўдзельнічалі ў жартоўнай забаўляльнай праграме з конкурсамі і віктарынамі, а жанчыны, у сваю чаргу, пастараліся стварыць максімальна цікавую і святочную атмасферу “віноўнікам” урачыстасці, прыгатаваўшы для іх свае смачныя фірмовыя стравы.

І апошняе, пра што варта згадаць напрыканцы агляду рэдакцыйнай пошты. Як піша нам намеснік дырэктара Віцебскага АМЦНТ Андрэй Струнчанка, днямі народны тэатр “Пошук” Лепельскага раённага Дома культуры стаў уладальнікам Гран-пры Міжнароднага конкурсу-фестывалу “Мы жывём і творым!” у намінацыі “Драматычны тэатр”. Прадстаўнічы міжнародны форум адбыўся напрыканцы кастрычніка ў горадзе Вялікія Лукі (Расія).

— *Творчыя калектывы і індывідуальныя выканаўцы — удзельнікі конкурсу-фестывалу саборнічалі ў розных намінацыях — музычны тэатр, мастацкае слова, драматычны спектакль, ляльчыны тэатр, фальклорны тэатр і іншыя,* — піша Андрэй Струнчанка. — *Праграма мерапрыемства ўключала таксама і майстар-класы для ўдзельнікаў ад членаў журы.*

Удзельнікі народнага тэатра “Пошук” пал кіраўніцтвам Віталія Хватынца прадставілі на суд гледачоў і журы, якое ўзначаліла актрыса тэатра і кіно, рэжысёр Наталія Мураўеўска (Масква, Расія), камедыя-фарс “А ўтром они проснулись” наводзе аповесці Васіля Шукшына і атрымалі за пастаноўку заслужаную ўзнагароду. Шчыра віншум лепельскіх артыстаў і жадаем ім новых творчых перамог!

Падчас урачыстасці ў Слоніме.

Спраўды, Слонім сёння ведаюць найперш па тым, што тут некалі быў славетны на ўсю Еўропу тэатр. Зразумела, турыстаў цікавіць той далёкі час. У Слоніме ёсць вуліца Міхала Казіміра Агінскага, засталася з таго часу аўстэрыя, пабудаваная з цэглы архітэктарам Я. Боем, які праектаваў пры палацы Агінскага шэраг барочных надворных пабудов. Таксама захавалася Малы канал Агінскага, даўжыняю 1,5 кіламетры. А ў 1993 годзе расшэраннем сесіі Слонімскага гарсавета вуліцы Энгельса вярнулі старую гістарычную назву Оперная.

Славеты кампазітар не быў аб'явавам да палітыкі ды грамадскіх спраў. У верасні 1771 года далучыўся да Барскай канфедэрацыі. Гэта было ваенна-палітычнае аб'яднанне пэўнай часткі шляхты і магнатаў Рэчы Паспалітай для барацьбы супраць караля Станіслава Аўгуста Панятоўскага і расійскага ўплыву. Міхал Агінскі са сваім войскам браў удзел у баях з расійскай арміяй. У выніку паразы быў вымушаны ўцякаць у Берлін, потым у Вену. Некаторыя ўладанні Агінскага былі канфіскаваныя расійскай уладай.

Але ў 1774 годзе Агінскі вяртаецца на Баяшкаўшчыну. Для паліпшэння свайго фінансавага становішча ён частку ўласных маёнткаў прадае (пазней атрымлівае амністыю і секвестраваныя маёнткі), а сам спыняецца ў Слоніме і робіць горад сваёй асноўнай рэзідэнцыяй.

Сярод першаступенных планаў Агінскага было будаўніцтва асобнага тэатральнага памяшкання,

рэдным прызначэнні і на ёй ігралі акцёры. Задняж, пры неабходнасці, лёгка запайнялася валою. Ажыццяўлялася гэта праз сістэму труб, што праходзілі да самых тэатральных падмостваў. Паступала ж вада з канала, які знаходзіўся побач. А калі па ходу спектакля разгортваліся баявыя дзеянні, ці неабходна было паказаць войскі на маршы, валу спускалі, а зверху клалі тоўстыя шчыты. З тыльнага ж боку сізны адкрывалася вялізная брама, праз якую магла ўварвацца кавалерыя ці праісці пяхота. На сцэне нават прадугледжваліся фантаны з падветкай бэнгальскімі агнямі. Пры тэатры талы працаваў спецыяльны піратэхнік.

Функцыяваў пры тэатры і “плывучы тэатр” на баржах на канале Агінскага. Глядзельная зала была разлічана на тысячу (па іншых звестках на дзве тысячы) месцаў. Гледачы з залы з цікавасцю глядзелі на “плывучы тэатр”. Для выканання высокамастацкіх твораў і ўвасаблення тэхнічных навін запрашаліся і працавалі ў тэатры ўмелыя майстры з Еўропы. Шмат працавала ў тэатры і беларускіх мясцовых майстроў і артыстаў.

Пры сваёй “сядзібе музаў” у Слоніме Міхал Казімір Агінскі стварыў вялікі ансамбль вакалістаў і інструменталістаў, які не саступаў самым лепшым музычным калектывам Заходняй Еўропы.

Пры тэатры Агінскага дзейнічала і балетная школа. Спачатку сярод вучняў пераважалі дзешч прыворных музыкантаў, а пазней у балет бралі і дзяцей прыгонных

сялян. Вучні атрымлівалі і пэўную агульную адукацыю. У 1788 годзе чатыры выхаванцы выступалі нават у балете “Рыбакі” ў Варшаве. А ў 1790 годзе балетная школа была на гастролях ва Украіне. У гастроліх прымалі ўдзел 20 артыстаў. Слонімскае балетнае тэатра Агінскага заўсёды канкуруйравалі з каралеўскім тэатрам у Варшаве. Напрыканцы 1792 года балетная школа была пераведзена ў мястэчка Целяханы.

Міхал Казімір Агінскі быў выдатным выканаўцам на некалькіх музычных інструментах. Ён быў таксама пісьменнікам. Напісаў і выдаў у сваёй слонімскай друкарні “Гістарычныя і маральныя аповесці” (1782) і кнігу вершаў “Байкі і не байкі” (1788).

Пасля падзеяў Рэчы Паспалітай і паўстання Тадэвуша Касцюшкі слонімскае рэзідэнцыйна Агінскага канфіскуецца і хутка прыходзіць у заняпад. Апошнія галы свайго жыцця Міхал Казімір Агінскі правёў у сваіх палацах у Варшаве і ў Галенаве, дзе цешыў сябе музыкай і мастацтвам — тым алзіным, што ўтрымлівала яго пры жыцці. Памёр у 1800 годзе.

У 1795 годзе тэатр Міхала Казіміра Агінскага ў Слоніме ўжо не існаваў. І калі ў 1818 годзе Слонім наведваў расійскі імператар Аляксандр І і паэт, князь, “декабрыст без декабра” Пётр Вяземскі, то убачылі яны толькі развалены тэатр. Пазней Вяземскі пра тэатр з горьчучу напісаў: “Всё прах, всё воспоминання...”

Беларускі лэйбл Ezhevika — сапраўдны кландайк сучаснай электронікі. Фізічна яго рэдакцыя знаходзіцца ў Мінску, але гэта не перашкаджае ёй выдаваць музыку з усяго зямнога шара. Дзякуючы лэйблу замежныя аўтары трапляюць у беларускае культурнае поле, а многія таленавітыя суайчыннікі распачынаюць свой шлях да сусветнай аўдыторыі. Як сцвярджае кіраўнік лэйбла Канстанцін КУР'ЯНАУ, ён рады бачыць, чуюць і выдаваць самую разнастайную музыку — абы яна была якаснай ды арыгінальнай.

— Як з'явілася задума стварыць такі лэйбл? І ці было ў цябе на той момант нешта, акрамя жадання? Або да ўсяго вы паступова самі прыходзілі?

— Ну, найперш, гэты лэйбл стварыў не я, а Дзіма Літвіновіч — ён жа заснаваў некалі паспяховаю групу CherryVata, мае сольны праект Diamos Roll і зусім нядаўна запачаткаваў наш даччыны лэйбл Menka. Уласна для выдання альбома CherryVata дзесяць гадоў таму Ezhevika і была прыдуманая. Рабіў гэты лэйбл Дзіма толькі для сябе, без намеру выдаваць іншых артыстаў. Але неўзабаве стала разумела, што патрэбу прасоўваць сваю музыку мае не толькі ён. І нельга года з 2012-га пачаліся рэлізы. У тым ліку там выйшлі і мае два міні-альбомы пад псеўданімам Constant Current. А ўжо ў якасці выдаўца я далучыўся да Ezhevika ўвосень 2014-га.

— Наколькі я разумею, неўзабаве на вашым лэйбле з'явіліся альбомы, якія сталі яго візітоўкай... Тымі эталоннымі працамі, на якія варта раўняцца?

— Мне падабаецца запіс праекта antrgu "Мрамары", альбом Cortel зборка V Miracle: Music for Oceans. А эталонным можна лічыць, напрыклад, Vulcanasium піцэрскага музыканта Жэні Капічона. На мой погляд, гэта першы бездакорны альбом на лэйбле — ён цалкам вывераны і напоўнены сэнсам. Рэліз стаў высокай планкай якасці, якой мы прытрымліваемся да гэтага часу. Стыль Капічона праўдзё ні з чым не зблытаеш. Гэтае пазнавальнае пацешнае бульканне, разнастайная перкусія, заўсёдня танцы... Яшчэ адна візітоўка лэйбла — альбом Gorbach, які называецца My Vision.

— Gorbach? Але многія ўспрымаюць ягоную музыку як прыемны гукавы фон — і не болей за тое.

— Музыку Пашы Горбача варта шанавача ўжо

Сам сабе мэсэдж

хаця б за ягоную аднаасць інструментальнаму хіп-хопу, за велізарную працу па пошуку сэмплаў і за тое, што ён з імі робіць. Так, праз адсутнасць вакалу падобнага кшталту музыка ўспрымаецца пераважна як фонавая. А добра яно ці не — гэта ўжо справа густу. Я вось у апошні час усё болей лоблюю фонавую музыку: яна не імкнецца навіязваць табе нейкі мэсэдж. Ты сам сабе мэсэдж.

— Паводле якіх крытэрыяў вы абіраеце, якую музыку будзеце выдаваць, а якую не?

— Найперш, запіс мусіць быць якасным, з добрым гукам. Таксама музыка павінна ўпісвацца ў фармат лэйбла. Вядома, у плане стылістыкі мы імкнемся сябе абмяжоўваць як найменей — пагатоў, цяпер жа ўсё вакол меламаны, і ніхто не слухае толькі нейкі адзін жанр музыкі. Адпаведна, мы цалкам можам ухваліць дэма з drum-n-bass, або трансам, або рокам. Тут усё залежыць найперш не ад стылю, а ад кантэксту і ўнікальнасці. Пад кантэкстам я разумею інфармацыйнае поле, у якім паўстаў гэты рэліз. Возьмем, да прыкладу, альбом Ані Жданавай Appetizer. Можа, у нейкай іншай краіне яе песні не надта б людзям зайшлі. Але ў Беларусі яны атрымалі шмат добрых водгукаў, бо ніхто тут больш так не робіць. Але нагадаю, што акрамя кантэксту важны яшчэ і другі крытэрыі — унікальнасць.

— Ці ёсць нейкія ўмоўна базавыя кампаненты, спадучыне якіх дае музыканту зялёнае святло для працы з вашым лэйблам?

— Ды не, такімі кампанентамі можа стаць што заўгодна. Прыкладу ў якасці прыкладу гурт Cortel з Ніжняга Ноўгарада. У альбоме, які мы выдалі, было, на мой погляд, тры кампаненты, спалучыўшы якія, яны атрымалі індывідуальны стыль. Гэта джазавыя сэмплы, вельмі глыбокі бас і вельмі высокі мужчынскі вакал. Адным такім эксперымент не зайшоў, а іншыя наадварот ім захапіліся. Але така амаль паларны падзел аўдыторыі нам акурат і цікавы.

— Сярод іншых рэлізаў у вас значыцца дабрачынная зборка Miracle і альбом, які ставіць перад сабой мэту звярнуць увагу на праблемы акіянаў. Як вы прыйшлі да такіх глабальных тэм?

— Электронная лэйблы толькі падаюцца нейкай па вушы зануранай у сваёй субкультуры з'явай — насамрэч, актуальная для ўсіх

проблематыка ім зусім не чужая. Памятаю, аднойчы я натрапіў на зборніку брытанскага лэйбла Touched. Яны арыентаваны на аматараў IDM — intelligent dance music. Я пазнаёміўся з хлопцам, які займаўся гэтымі зборнікамі, і выслалі яму працы нашых артыстаў. Ён узяў шэсць трэкаў і паставіў іх у арыгінал разам з Amon Tobin, Autechre, Nils Frahm — сапраўднымі мэтрамі сусветнай электронікі. Гэта мяне вельмі натхніла, я назбіраў 18 трэкаў, наш дызайнер зрабіў крутую вокладку, затым дамовіўся з адной дабрачыннай платформай, што грошы з продажу кампіляцыі пойдучы ёй. Так з'явіўся наш першы зборнік Miracle. Цяпер іх ужо выдалена шэсць. З іх дапамогай мы падтрымалі Дабрачынны фонд Канстанціна Хабенскага і арганізацыю на захаванні акіянаў SeaLegacy.

— Як змянілася беларуская электронная музыка за тры амаль дзесяць гадоў, які існуе ваш лэйбл?

— Стала болей і лепей! Так, усё твая самая стылі — скажам, тэхна або хаўс — былі і дзесяць гадоў таму. Здаралася тады нават і адзінакавыя феномены папулярнай электронікі: CherryVata, Stone People... Але цяпер кароту электроншчыкаў папоўнілі шматлікія "аналагавыя" артысты: Ана Zhdanova, Shuma, Mustelide, Palina, Nite Nite Nite, mod... Вельмі многія прафесіяналы, якія прыйшлі ў электроніку, раней гралі зусім

іншую музыку. Дзякуючы іх з'яўленню жанр стаў куды больш якасным і разнастайным. Наогул, раней любы мясцовыя электронныя артысты, які граў нешта выкшталцонае, успрымаўся як сапраўднае адкрыццё. Diamos Roll, i/dex, That Sky — гэтыя праекты апырэры выклікалі эффект "ваў!" Цяпер жа, дзякуючы агульнаму росту ўзроўню запісаў, іх опусы ўжо не здаюцца чымсьці неверагодным.

поп-культуры. Тым болей, паралельна з ёй існуюць і сучасныя кампазітары, якія робяць нешта, абаяваючыся на класіку.

— Як ты мяркуеш, ці варта змешваць поп-культуру і класіку?

— Абсалютна! Дзякуючы абноўленаму інструментару і сучаснаму кантэксту, мадэрн-класіка рушыла далёка наперад у параўнанні з Чайкоўскім і іншымі. Праўда, абываецца, можа, цяжка нават

“Вельмі многія прафесіяналы, якія прыйшлі ў электроніку, раней гралі зусім іншую музыку. Дзякуючы іх з'яўленню жанр стаў куды больш якасным і разнастайным.

— Наколькі табе блізка класічная музыка?

— У мяне былі перыяды жыцця, калі слухаў і пераслухоўваў класічныя зборнікі, марна спрабуючы запомніць імёны ўсіх кампазітараў. У ліку фаварытаў вылучыў бы Шапэна, Вівальдзі і Чайкоўскага. У апошняга асабліва люблю тую бурную настрою, якія змяняюць адзін аднаго ў адным творы. У гэтым, па-мойму, кардынальнае адрозненне класічнай музыкі ад сучаснага поп-прадукту, дзе кампазіцыя звычайна зробленая на адной эмацыйнай хвалі і не нясе ў сабе шторму і буры. Хоць, магчыма, і не варта гэтага патрабаваць ад

для аматараў больш экспертаменту Igotg — першаадкрывальніка жанру baroquecore. Эмоцыі ад праслухоўвання будуць яркія, але не зусім такія, як ад Чайкоўскага: тут і жажуха можна будзе, і захапіцца вынаходлівасці, і вядома, пасмяяцца, паколькі ў Igotg з гумарам усё ў парадку. Паглядзіце яго кліп My Chicken's Symphony. Па-мойму, гэта выдатна!

— Ты згадаў, што нядаўна вы стварылі падлэйбл Menka. Навошта ён вам патрэбны і як вы плануеце маштабаваць гэты праект?

— Найперш для таго, каб адкрываць цікавыя імёны па-за межамі электронікі і рабіць альбомы даступнымі для праслухоўвання. У планах лэйбла — твая рэлізы, якія, на нашу думку, маюць унікальныя почырк музыканта, прафесіяналізм, глыбокую ідэю. І пры гэтым строга не абмежаваны жанравымі рамкамі. Іншы бок развіцця — рабіць дыстрыбуцыю ўжо выдзеленых альбомаў. Звычайна добры артыст — гэта дрэнны менеджар. Таму атрымліваецца, што нямаю цікавай музыкі да шырокай аўдыторыі не даходзіць. Таму мы выдаем і апублікаваныя раней альбомы, але ў актуальнай форме. Трэці бок — узаемадзеянне з брэндамі, прапанова гукавага шэрагу для рэкламы, кінаіндустрыі. Таксама ёсць ідэя па правядзенні даволі маштабных музычных імпрэзаў.

— Ці шмат рэлізаў дасягаюць табе маладзейшыя музыканты? І чым іх творы адрозніваюцца ад той музыкі, якую робіць старэйшае пакаленне?

— Шчыра кажучы, узростам музыкантаў я ніколі не цікавіўся. Ды і зносіны ў большасці выпадкаў адбываюцца анлайн. Але чым маладыя музыканты адрозніваюцца, скажам, ад мяне, магу сказаць. Калі я ў свой час запісаў музыку, то надаваў больш увагі мелодыі і гукавымманню. А вось маладыя надае больш увагі прыгожаму чыстому гучанню, прадакшэну. І пішуць у асвоеным хаўс, хіп-хоп і індэлектроніку.

І я б сказаў, што чаканні музыкантаў таксама выраслі. Пагатоў, сёння калі ты робіш нешта арыгінальнае, можна хутчэй засваіцца. Раней любы артыкул, любая згладка твайго праекта ў СМІ была хай невідзікам, але дасягненнем. Цяпер з гэтым куды прасцей.

Гутарыў
Андрэй ДЗІЧЭНКА
Фота з архіва аўтара

Калі пра яго і пра калектывы, у якім ён сьпявае, кажуць як пра легенды беларускай рок-музыкі, фронтмэн бурна пратэстуе. Маўляў, яе гісторыя і бацькі-заснавальнікі — гэта Ігар Варашкевіч, Вячаслаў Корань, Лявон Вольскі, а Gods Tower — усяго толькі добры гурт. Вельмі добры, дадам я ад сябе і дапоўню — лепшая айчынная хэві-метал-фармацыя, дакладней фольк-дум-метал, што адзначыла ў 2019-м сваё 30-годдзе. Зараз у камандзе застаўся толькі адзін чалавек з таго складу, які, нарадзіўшыся ў канцы 1980-х, пазней зрабіў сапраўдную творчую рэвалюцыю ў постсавецкай брутальнай музыцы. Уладзіслаў НАВАЖЫЛАЎ — сцэнічны псеуданім Lesley Knife — сёння гасцю на гэтай старонцы “К”.

Алег КЛІМАЎ /
Фота аўтара

Уладзіслаў НАВАЖЫЛАЎ:

“Метал-музыка — гэта сярэднявечны тэатр”

ЛЁГКА НА СЭРЦЫ АД ПЕСНІ ЦЯЖКАЙ

— Па-ранейшаму працеш у мінскім цэнтры знакамітай кампаніі, што стварае і выдае камп’ютарныя гульні?

— Так, я кам’юніці-менеджар, займаюся сувязямі з грамадскасцю, гульнявой супольнасцю. Доўгі час меў зносіны з “самалётчыкамі”, а з мінулага года я “танкіст”.

— З Гомеля ў сталіцу ты пераехаў…

— У 2013-м. У Гомелі перабраў масу прафесій, але радасці тая мне мала дастаўлялі. Між іншым, шмат тамтэйшых музыкантаў перабралася з горада хто куды. Так і я шукаў сабе месца, якое мог бы не ненавідзець. А, гуляючы ў танкі, пазнаёміўся з людзьмі з той кампаніі, яны мяне і парэкамендалі ў яе. Наогул, я заўважыў, што менавіта для “металістаў” — прычым розных краін, танкі, не толькі гульнівыя, а і сапраўдныя, з’яўляюцца нават нейкім фетышам.

— А ў Gods Tower ёсць саўндтрэкі да камп’ютарных, напрыклад, стралялак?

— Чамусьці і не прапаноўваў ніхто іх зрабіць. Мы па ўласнай ініцыятыве калісьці запісалі песні Civilization, прывесчаныя лётчыкам Heroes Die Young і танкістам Roll Out. Выйшла такая трылогія, якая даўным-даўно задумвалася мяне з Сашам Уракавым.

— Што адбываецца ў Гомелі з цяжкай музыкой? Горад жа калісьці лчыўся яе сталіцай.

— Там нейкі пераходны стан. Старая школа сыходзіць — ва ўсіх сэнсах: нядаўна мы пахавалі Віктара Іванова — бацьку Аляксандра Іванова, таго самага Ivan’a, што прадстаўляў нашу краіну на “Еўрабачанні” ў 2016-м годзе. Яго тата быў вельмі аўтарытэтным у Гомелі рокарам… Адышоў ад музыкі такі яе рухавік, як Павел Паўлінх — удзельнік гурта Rasta і арганізатар шматлікіх канцэртаў і фестываляў; больш няма “Рок-цэнтра” — базы для гомельскіх музыкантаў; спыні-

лі сваё існаванне калектывы, якія задавалі вектары развіцця цяжкай жанраў, — “ТТ-34” да прыкладу. А новая школа яшчэ не з’явілася, у адрозненне ад Мінска. Я сітуацыю ў ім адсочваю і праз свой блог, размаўляючы з адпаведнымі маладымі музыкантамі, нешта тут фармуецца. Яны думаюць — цікавае, ну, так мяне таксама доўгі час лічылі ў музыцы няправільным. Па меншай меры, людзі шукаюць. А Гомель жыве мінулымі заслугамі, новага пакалення я не бачу. Моладзь у ім, у першую чаргу, ад хлеба надзённым думае, не да творчых пошукаў ёй. Аднак, калі паспеюць перадумовы для таго, каб паўстала нешта неардынарнае, яно менавіта такім і будзе, запэўніваю цябе. Не мэйнстрым, не поп-штатмы, а сапраўдны андэграўнд! Гомель у альтэрнатыўнай музыцы — горад вар’ятаў і эксперыментаў!

— Дзесяці з сярэдзіны 1990-х па сярэдзіну 2000-х у Беларусі метал-музыка карысталася велізарным поспехам у моладзі. Па-твойму, чаму?

— Да Gods Tower гэта быў шмат у чым кірунак парадыйны, ці што. Яго карыкатуранасць нядрэнна паказана ў фільме “Мяне клічуць Арлекіна”. Беларускі рок, той жа, дапусцім, рускі і ўкраінскі, быў адначасова і сацыяльна арыентаваным, і запінае рамантычным. А метал у сваёй асноўнай масе і цяпер застаецца апалітычным. Але — у тым і крыецца парадокс — з выразна заўважнай пазіцыяй, калі публіцы пасылаецца мэсэдж: палітыкі і ўсяго таго іншага, што турбуе нейкую частку грамадства, вакол і так хапае, гэта закрэпе кожнага, дык няхай хача б музыку яно абміне, слухайце метал! Ён прапаноўваў некаторы час пажыць у выдуманым свеце, збегчы ад дэпрэсіўнай рэчаіснасці, у рэальны ж, з усімі спадарожнымі яму праблемамі, людзі вярнуцца паспеюць. Яны і закужваліся — на некалькі хвілін, гадзін — пакуль слухалі музыку, пакуль прысутнічалі на канцэрте. Метал — гэта такі сярэднявечны тэатр.

— У той жа сярэдзіне 1990-х Gods Tower па апытанніх чытачоў самых розных постсавецкіх СМІ, музычных крытыкаў неаднаразова прызнаваўся лепшым цяжкім гуртам былога Саюза, алярэджваючы такіх монстраў, як, скажам “Арыя”, “Мастер”, “Коррозія метала”, “Круиз”, “Чёрный обелиск”, “Э.С.Т.”, “Чёрный кофе”… І за кошт чаго вы іх абыходзілі?

— На кашальку “таўраў” наша першыство не адбівалася… Асабіста я не знаадаў сур’ёзна ставіўся да такіх чартаў. Як можна параўноўваць Deep Purple і Decide — класічны хард-рок і дэз-метал? А “Арыю” — хай і метал-гурт, і Gods Tower, што “капаў” значна глыбей, параўноўвалі. Перавага апошняга заключалася ў чым? Ён сам стварыў уласную нішу, не палез туды, дзе ўсё ўжо было даўно абжыта іншымі. І людзі гэта разумелі, прызнаючы прыярытэт беларусаў на тэрыторыі СНД у галіне пэўнай разнавіднасці сусветнага металу. І, заўваж, прытым, што Gods Tower каманда англамоўная, мы заўсёды і ўсюды падкрэслівалі — тург з’яўляецца беларускім. Нам і знешне хацелася падкрэсліць нацыянальную ідэнтычнасць — канцэртным касцюмамі, але хутка адмовіліся ад гэтага: каманда шчыльна ўпісана ў кантэкст усё таго ж сусветнага металу, а там атрыбутыка свая, устойлівая.

— Ты не менш, песні на беларускай у ваш рэпертуар уваходзілі…

— І ў далейшым плануем уключыць рэчы на беларускай мове ў нашы праграмы. Але, звяртаючыся да таго ж кантэксту, хэві-метал — ён, як опера, што ў агульнапрынятым разуменні ў класічным варыянце павіна спявацца на італьянскай. Мы на англійскай і спяваем. Прыкольна паслухаць хэві-метал на партугальскай, іспанскай — ёсць гурты, якія афіцыйна гэта робяць. Хэві-метал на французскай — наогул нешта няўяўна! Нічога страшнейшага ў сваім жыцці не чуў! Поўны разрыў шаблонаў. Ты чакаеш французскую булку, а

па цябе напалеонаўскі салдат надыходзіць. Нацыянальныя мовы — крута, вядома. Аднак Gods Tower фармаваўся як англамоўны гурт і змяняцца ён не будзе.

А лірыку на беларускай па нашай замове для каманды пісалі гомельскі паэт Алесь Плотка і выкладчык Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Ганна Крофта, што пераклала з англійскай мой зыходнік.

КІРЧУК, УРАКАЎ…

— Розныя прывычкі славянскага паганства складаюць аснову тэкстаў гурта, іх ты і пішаў. І як узнікла захапленне старажытнай рэлігіяй?

— У нейкі перыяд свайго жыцця я адначасова шмат чытаў гістарычнай літаратуры і слухаў метал з гістарычным кантэкстам — гурты Bathory, Manowar, Saxon. І яшчэ мне заўсёды падабаліся гістарычныя фільмы. У галаве варылася жудасная каша. З аднаго боку, кампазіцыі пэўнай накіраванасці прызнаных асаў метал-сцэны. З іншага, гомельскае культуралагічнае аб’яднанне “Талака”, дзякуючы якому я адкрыў для сябе беларускую этніку. І дзякуючы “Паўлінху” Купалы і харэаграфіі ансамбля “Харошкі”, але ўжо ў меншай ступені. А бо былі яшчэ баявыя песні беларусаў, дула, калякі. Увогуле, тады, у сярэдзіне 1980-х, мне хацелася рабіць і музыку, замышаю на гістарычным матэрыяле, і самаму глыбей пранікнуць у яго, вывучыць, зразумець мінулае нашай краіны, славянства скрозь прызму паганства.

— Літар этна-трыа “Троіца” Іван Кірчук таксама цікавіцца паганскай філасофіяй, што, натуральна, знаходзіць адлюстраванне ў творчасці яго калектыву. Можа, пара гуртам шпосці зрабіць разам?

— Калі я пачуў Івана Іванавіча, зразумеў, як трэба спяваць. Фармуемы сваю манеру спеваў, я пераймаў нешта з вакалу ў аднаго, другога, трэцяга, і кропкай у такім назапашванні стаў Кірчук. Аднак

супрацоўніцтва з “Троіцай” уяўляю сабе з цяжкасцю, настолькі і мы, і яны самадастатковыя. Быў бы шчаслівы, калі б яно адбылося, але ў што такая калабарашыя можа выліцца — пакуль не разумею. Я знаёмы з Кірчуком, будзе новае сустрэча з ім, чаму б проста не пачаць гаварыць аб магчымым сумесным праекце? Шчыра кажучы, ён для мяне з’яўляецца такім патрыярхам, што мне страшна да яго падыходзіць…

— Вы нярэдка скажыце выступы фенаменальным хітом The Eerie, калі ідзе яго фанатграма, а ўдзельнікі Gods Tower выстройваюцца на краі сцэны. Ён гучыць у памяць пра гітарыста Аляксандра Уракава?

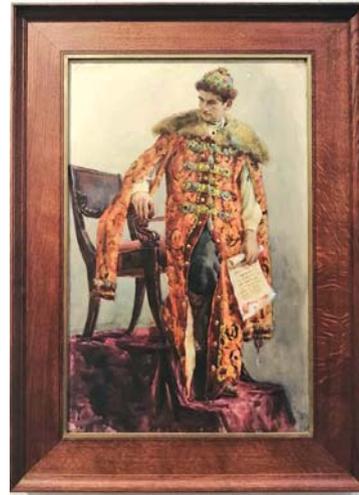
— Я ўжо дакладна і не памятаю, але наўрад ці з’яўленне далзенай традыцыі звязана са смерцю Сашы. Хутэй, мы калісьці палічылі, што гэтая метал-балада як нельга лепш

падыходзіць для фіналу канцэрта, калі ўжо ўсё сыграно, спета, музыканты і глядачы сыходзяць, развіваючыся адзін з адным, а наўзлагон гучыць песня The Eerie, якой як бы падводзіцца рыса пал чарговым маленькім этапам у жыцці. А асноўныя перыядаў у біяграфіі гурта было тры. З Сашам: ён скончыўся распадам Gods Tower ў 2002-м, а ў наступным годзе Уракаў памёр. Без яго, па 2010-ты, калі хто чым займаўся — і музыкой, і не. І з 2010-га, з моманту ўз’явання.

— Сашы ў гэтым годзе споўнілася б 45… Ты станеш “ягалак зноў” у 2020-м. Раскажы, калі ласка, аб калагах па камандзе. Якую па-старому лічыць гомельскай.

— Наш гітарыст і гурта “Нейролюбел” Віталь Абрамовіч. Хімік па адукацыі, вельмі разумны, пазітыўны, пастаянна ўсімхаецца і ніколі ні з кім не лаецца. Сонейка. Дзмітрый Аўчынік, круцейшы класіфік, кампазітар і аранжыроўшчык. У яго ёсць уласная студыя. А яшчэ вулды і лодка, з якой ён любіць лавіць рыбу. Астатнія ў Gods Tower — не рыбакі. Таксама надзіва разумны чалавек, з якім мець зносіны — адно задавальненне. Басіст Юрый “Жора” Сіўчоў — галоўны пастаўшчык энергіі са сцэны ў залу. Татуіроўшчык і мастак. Наогул, аб яго працойнай кніжцы ходзіць самыя розныя чуткі, дзесяці ён афішыйна ўкальвае. Дзка сміялішчы пераназваў з грубаватым, але прыкольным пацудзім гумару. У XVII стагоддзі ён быў бы выдатным піратам. Уладзіслаў Саліўчыц, прафесар барабанаў. Родам з Татарстана, жыве ў Беларусі, цяпер у Пшеры пражывае. Чалавек з разначаквай, месцамі загалдак, тонкай душэўнай арганізацыі, ранімы. І Віктар Лапіцкі — галоўны член гурта, яго менеджар. Вось хто легенда! У кіно здымаўся, кліпы здымаў, працаваў з Максам Лорансам, бог ведае з кім яшчэ, і каго толькі сам з артыстаў у Беларусь ні прывозіў. Анархіст па духу, бывае грубым. Але чувак класны. Як і ўвесь гурт Gods Tower!

зірнуць на творчасць вядомага мастака. А Мікалай Сячко прадставіў на выставе пейзаж пэндзлю знакамітага майстра Апалінарыя Гараўскага і два партрэты, выкананыя Іосіфам Аляшкевічам.

Тэматычны блок прадметаў, звязаных з гісторыяй уз'яднання Заходняй Беларусі з БССР, прадстаўлены сябрамі Беларускага рэспубліканскага грамадскага аб'яднання калекцыянераў — тут можна пабачыць кнігу Язэпа Драздовіча “Вялікая шышка” і герб СССР з памежнага слупа 1930-х гадоў. З калекцыі Алега Лукашэвіча трапілі на выставу гравюры такіх знакамітых майстроў, як Маціяс Цюнт, Гюстаў Дарэ і Напалеон Орда. Сярод экспанатаў з калекцыі Ігара Бархаткова асабліваю цікавасць выклікае карціна знакамітага мастака Пятра Сергіевіча “Смерць грэшніка”, датаваная 1946 годам. Імя аднаго з калекцыянераў на выставе не раскрываецца — і акурат з гэтай калекцыі паходзяць надзвычай цікавыя творы вядомых майстроў: эскізы Мсціслава Дабужынскага, Меера Аксельрода і Арлена Кашкурэвіча.

Збіральнікі скарбаў

31 кастрычніка ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь адбылося адкрыццё выставы “Захавальнікі памяці: музеі і калекцыянеры”, падрыхтаванай у рамках гранта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у культуры. Экспазіцыя налічвае больш за дзве сотні прадметаў з двух дзясяткаў прыватных калекцый, самыя старадаўнія з прадстаўленых прадметаў паходзяць з XVI стагоддзя. Куратарам праекта выступіў вучоны сакратар Алега Ладзісаў.

Антон РУДАК /
Фота аўтара

Экспазіцыя складаецца з дзвюх частак: першая апавядае аб гісторыі калекцыявання ў Беларусі. Тут можна пабачыць рэчы са збораў шляхецкіх родаў Радзівілаў і Паскевічаў, з царкоўных гісторыка-археалагічных музеяў Магілёва і Віцебска, з віленскага музея Івана Луцкевіча — сёння ўсе гэтыя прадметы захоўваюцца ў дзяржаўных музеях Беларусі. Асабліваю цікавасць у гэтай частцы экспазіцыі выклікае калекцыя злёпкаў са старажытнагіпэцкіх і антычных скульптур, якая належала Надзеі Хадасевіч-Лежэ і была перададзена мастацкай у 1967 годзе Дзяржаўнай галерэі БССР (цяпер — Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь).

Асобнае месца ў экспазіцыі займаюць прадметы з калекцыі Музея гісторыі прыватнага калекцыяна-

вання, які з'яўляецца філіялам Віцебскага абласнога краязнаўчага музея і захоўвае зборы калекцыянераў Віцебска XIX — XX стагоддзяў, у тым ліку такіх вядомых збіральныхнікаў, як Аляксей Сапуноў і Аляксандр Семяноўскі. Яшчэ адна вітрына напоўненая экспанатамі, звязанымі з імем знакамітай спявачкі Ларысы Александровскай — тут можна пабачыць сувеніры, якія яна прывозіла на радзіму з замежных паездак. Шэраг экспанатаў паходзіць са збораў колішняга віленскага музея Івана Луцкевіча, сярод іх — беларускія традыцыйны музычны інструмент, колавая ліра 1809 года, якая цяпер захоўваецца ў Нацыянальным гістарычным музеі.

Другую частку выставы складаюць прадметы з прыватных калекцый, многія з іх экспануюцца ўпершыню. Прадстаўленыя абразы, карціны, старажытныя карты, манеты і банкноты, канцьяльскія прылады, посуд, гадзін-

нікі, старадрукі, мэбля. Вялікую цікавасць выклікае не самы рэдкі, але эфектны з выгляду экспанат — рарытэты грамафон з калекцыі Аляксандра Лапаціна, на тле якога наведнікі экспазіцыі з задавальненнем фатаграфуюцца. Сярод удзельнікаў выставы — прыватны музей-сядзіба “Мірскі пазад”, “Музей-галерэя “Янушкевічы”. Таксама прадстаўленыя прадметы з карпарацыйных калекцый Белгазпрамбанка і Прыватбанка, між іншага — карціны таish знакамiтых беларускіх мастакоў, як Фердынанд Русчыц, Мікалай Селяшчук і Леанід Шчамялёў.

Арганізатары адзначаюць, што звычайны калекцыянеры не імкнуцца афішаваць свае зборы і імёны, але гэтая выстава акурат з'яўляецца выключэннем — тут можна не толькі

пабачыць каштоўныя рарытэты, але і пазнаёміцца з асобамі іх уладальнікаў. Усе яны варта ўвагі і пашаны хаця б таму, што на працягу дзесяцігоддзяў збіраюць, захоўваюць і вывучаюць помнікі беларускай культурнай спадчыны. Так, з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага на выставе можна пабачыць прадметы шляхецкага побыту — рыцарскі пояс, спражку з гербам, партрэт

На здымках:

1 Мікалай Селяшчук. “Птушкалоў”.

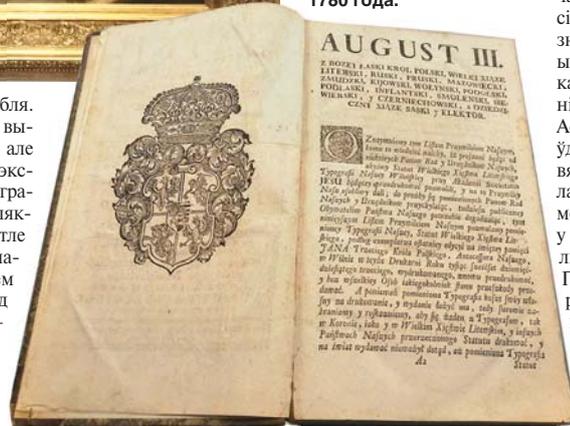
2 Іосіф Аляшкевіч. “Жаночы партрэт”.

3 Арлен Кашкурэвіч.

4 Апалінары Гараўскі.

Краявід.

5 Статут ВКЛ 1780 года.

XVIII стагоддзя. Калекцыянер Віктар Лук'яну прадставіў шэраг старадаўніх карт XVII — XIX стагоддзяў і старадрукі, сярод якіх — Евангелле 1790 года. З калекцыі Іны і Аляксандра Радаевых на выставу трапілі нацорморты Меера Аксельрода і Міхаіла Станюты, а таксама партрэт, выкананы ў 1957 годзе Арленам Кашкурэвічам — гэты экспанат дазваляе з новага ракурсу

арганізатары адзначаюць, што выстава мусяць прадманстраваць значную ролю, якую адгрываюць прыватныя калекцыянеры ў захаванні культурнай спадчыны. Асобна падкрэсліваецца ўдзел калекцыянераў у вяртанні помнікаў беларускай культуры з-за межаў краіны, іх унёсак у працэс рэстаўцыі культурных каштоўнасцяў.

Прыватныя калекцыянеры і дзяржаўныя музейныя ўстановы разглядаюць адно аднаго не як канкурэнты, а як партнёры. У далейшых планах — выданне каталога выставы, дзе будзе змешчана інфармацыя аб паходжанні ўсіх прадстаўленых прадметаў, а таксама правядзенне тэматычнай навукова-практычнай канферэнцыі.

Сябар праўлення Беларускага нумізматычнага таварыства Ілья Штэлянкоў у сваёй вітальнай прамове на адкрыцці выставы зрабіў кароткі экскурс у гісторыю беларускіх грамадскіх аб'яднанняў прыватных калекцыянераў. Іх

Гісторыя Гродна на іспанскіх гравюрах

У межах развіцця беларуска-іспанскага супрацоўніцтва ў галіне культуры 6 лістапада 2019 года Дырэктарам аддзела культуры Нацыянальнай бібліятэкі Іспаніі спадаром Анхелам Марцінсам Рожэрам у дар Пасольству Беларусі ў Іспаніі былі перададзеныя тры факсімільныя копіі гравюр горада Гродна з кнігі XVII — XVIII стагоддзяў, якія захоўваюцца ў Фондах бібліятэкі. Пра гэту павадаміла нам Пасольства Рэспублікі Беларусь у Іспаніі.

У ліку перададзеных копіяў — адна з самых славуных выяваў горада над Нёманам з кнігі Theatrum praecipuarum urbium, positarum ad septentrionalem Europae plagam, выданага ў 1657 годзе (на фота).

Перадача копіяў гравюр стала вынікам дамоўленасцей, да сягнутых падчас перамоў Пасла Беларусі ў Іспаніі Паўла Пуста-

вога з Дырэктарам Нацыянальнай бібліятэкі Іспаніі спадарыняй Анай Сантос Арамбуро ў ліпені бягучага года. Кіраўнік беларускай дыпматэі ў Мадрыдзе і дырэктар іспанскай бібліятэкі акрэслілі шэраг прадметаў, накіраваных на развіццё беларуска-іспанскага супрацоўніцтва ў культурнай сферы.

Варта адзначыць, што факсімільныя копіі гра-

у краіне два — Беларускае рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне калекцыянераў існуе яшчэ з 1980 года (было створанае як Мінскае гарадское таварыства калекцыянераў) і налічвае каля тысячы сяброў, а Беларускае нумізматычнае таварыства, створанае ў 1995 годзе, аб'ядноўвае на сённяшні дзень каля ста адмыслоўцаў.

Ілля Штэліяноў адзначае, што прыватныя калекцыі заўжды складаюць аснову любых музейных збораў, і падкрэслівае важнасць пастаяннага супрацоўніцтва дзяржаўных музеяў з прыватнымі калекцыянерамі. З нагоды адкрыцця выставы Ілля Штэліяноў перадаў у фонды Нацыянальнага гістарычнага музея артафакт са сваіх збораў — французскую падробку п'яцідзесяцірублёвай асігнацыі часоў Расійскай імперыі. Калекцыянер займаецца збіраннем манет і банкнот ужо больш за сорак гадоў, таксама ў яго зборах захоўваюцца старадрукі і старыя карты. Сярод найбольш адметных рэчаў з калекцыі — Статут Вялікага Княства Літоўскага 1780 года, які можна пабачыць на выставе.

Галоўнымі праблемамі, з якімі сутыкаюцца прыватныя калекцыянеры, застаюцца адсутнасць легальнага рынку і экспертызы сапраўднасці. Экспертнай супольнасці даводзіцца самастойна міжсобку вызначаць сапраўднасць і вартасць прадметаў калекцыянавання. На жаль, у Беларусі няма сваіх аўкцыённага дамоў, і часам калекцыянерам даводзіцца арыентавацца на суседнюю Расію, набываючы рэчы на тамтэйшых аўкцыёнах — а адсюль паўстае пытанне ўвозу ці вяртання гэтых каштоўнасцяў з-за мяжы. Тым не менш, дзяржаўныя музейныя ўстановы і прыватныя калекцыянеры пакрысе робяць крокі насустрач адно аднаму. Выстава “Захаваныя памяці” дадае немалы ўнёсак у наладжанне гэтых жыццёва неабходных сувязяў і дае спадзяванні, што ратаванне культурнай спадчыны краіны стане супольнай справай як дзяржаўных асяродкаў, так і прыватных асоб.

(Працяг.
Пачатак у №№ 43 — 45)

У 1930-я жанравы дыяпазон карцін “Белдзяржкіно” становіцца ўсё больш шырокім: кінематаграфісты імкнуцца дагукацца да самай рознай аўдыторыі. Не забыты і юныя гледачы: студыя і надалей будзе ствараць фільмы пра дзяцей і для дзяцей, прычым цікавыя і высокага мастацкага ўзроўню.

Чалавек з канала Грыбаедава

Да 95-годдзя
беларускага кіно

Марыя
Тайманаў.

Марыя
Блюменталь-
Тамарына.

НАША РАБІНЗАНАДА

Хто з дзяцей не марыць пра вандроўкі, пра неадкрытыя тэрыторыі высты? У 1934 годзе студыя экранізуе свежанарукаваную аповець Янкі Маўра “Палескія рабінзоні”: два хлопчыкі аказваюцца на выспе сярод балот... Ші ж не ідэальнае завязка для прыгоднага фільма?

Прозвішча Паўла Клушанцава, зладца, нават не ўключылі ў цітры. Хаця па прызнанні замежных даследчыкаў, у гісторыі сусветнага кінематографа ён быў трэцім — саступаючы толькі французу Жоржу Мельесу і рускаму Уталіславу Старвічу — у рэйтынгу вынаходнікаў неверагодных кінатрукаў. Хадзіла пагалоска, нібы славетны лётчэннік Джордж Лукас падчас візиту ў СССР прасіў звесці яго з мясцовым штуркарком... І выявілася, што нашы пра такога нават не чулі. Чарговы забыты прарок у сваёй айчыне...

Камбінаваны і трукавыя здымкі Клушанцава ўваходзілі ў многія беларускія фільмы пачатку 1930-х. Біяграфія “фокусніка экрана” сведчыць, што з 1930-га па 1934-ты ён працаваў на “Белдзяржкіно” — і, пэўна ж, не проста там лічыўся.

Што цікава, праз 40 гадоў на “Беларусьфільме” знялі “Неадкрытыя высты” — ры-

мэйкі (хаця лепш назваць гэты проста новай экранізацыяй) славетнай аповесці Маўра.

КАНЦЭРТ ДЛЯ ПАРАВОЗА З АРКЕСТРАМ

Ва ўступных цітрах карціны “Канцэрт Бетховена” сярод акцёраў значыцца Марыя Тайманаў. Гэты 11-гадовы куллататы вудзёркінд адначасова быў п'яністам, вялянчэлістам і футбалістам. А па патрабаванні кінасюжэта за два месяцы ім была завасноена ў далагакі скрыпка.

А сам кампазітар у інтэрв'ю прызнаецца: — *Эпізод “Музычнай бойкі” з “Васільх хлопцаў” на прафесійнай лоўкасці і, так бы мовіць, музычнаму спрыту ды тэхнічнай складанасці не мае сабе роўных у маёй музычнай дзейнасці — за выключэннем хіба эпізоду “Цяжкі” з фільма “Канцэрт Бетховена”.*

Фільм дэманстраваўся ў ЗША, Чэхаславакіі, Англіі, Бельгіі, Даніі, Галандыі, Францыі.

На Сусветнай выставе ў Парыжы, дзе павільён СССР вянчала скульптура

скага паходжання: пісьменнік Кобец, суржысёр Шапіра, кампазітар Дунаеўскі, кансультант Міхалас... У ролі Двойры — старая, яшчэ з тэатра Фёдара Корша, актрыса Блюменталь-Тамарына, Біі-Бродскі ў ролі краўнальнага недарэкі Шлёмы і, урэшце, Веніямін Зускін у галоўнай ролі Піні Копмана. Тут акцёрскія асаблівасці дакладна ляглі на характар персанажа.

Слова сучаснікам — з рэцэнзій:

“Удачна разработаны характары, шырока использо-

алогіяі, іншымі жыццёвымі каштоўнасцямі. Амерыканцы ніколі не ўстануць за прадольна-расточны таварны станок, не пойдуть у даяркі, пастуці ці трактарысты, — словам, не будучь з песнямі будаваць сацыялізм.

Пэўна, прадуваючы прававал кампаніі па перасяленні яўрэяў на суворы Далёкі Усход, Корш па-майстэрску прыкрыў акцыю расхвалены ў рэцэнзій “іроніей, шуткай”. Але гумар у фільме мае прысмак горчыцы.

Ды і сам лёс фільма драматычны: яго тройчы здымалі з экрану.

Амаль апазу пасля выпуску — у сувязі з арыштам Рыгора Кобеца. Другі раз — у 1948-м, пасля забойства ў Мінску Міхаласа. У трэці раз — на пачатку 1950-х, калі была сфарбываная “справа ўрачоў”.

Але па выхадзе фільма гучалі кампліменты. І найперш — ізноў на адрас Дунаеўскага: “Главная заслуга в создании образа новой жизни принадлежит композитору. Широко и искусно использованы еврейские национальные мелодии, он написал несколько превосходных песен и танцев, веселых и трогательных, сердечных и счастливых, сохранившихся в памяти всех народов многонациональной советской страны”.

Каму з гэтым спраўцца, як не аўтару, народжанаму ў мястэчку за “мяхоў аседласці” — гэта Лохвіца на Украіне?

Раньш ў твая гады, як заўважыў у нататках Ілья Ільф, “ещё не вошло в каждый дом”, грампліты былі дэфіцытам, і адзіным прапагандыстам новых песень з’яўлялася кіно. У кожным фільме абавязкова гучалі: бадзёры марш, нейкія жартоўныя куплеты-папеўкі і песня, якой наканавана стаць папулярнай: яе напявалі, ужо выходзячы з кінасеанса. Схему гэтага музычнага нападзення фільмаў вырацаваў менавіта Дунаеўскі, і ён сам дацківа ёй следваў.

Для “Шукальнікаў шчасця” былі напісаныя і марш, і песенька рыбакоў “На рыбалке у реки”, і лірычная “Ой, ты, сердце девичье”. У ёй толькі ў інструментальным уступленні столькі мелодыі, што якому іншаму кампазітару хапіла б на дзве, а тое і на тры песні.

Доўга ўзгадваць, да якіх савецкіх фільмаў напісаў музыку адкрыты Коршам кампазітар. Таму адзначым хіба самае важнае: Дунаеўскі стварыў новы жанр — савецкую масавую песню. У ёй спалучыліся гарадская рамансаваць і яўрэйская клезмерская мелодыка, элементы джаза і напеўнасць рускага фальклору.

Уладзімір АРЛОЎ,
кінарэжысёр
Фота з архіва аўтара
і з Сеціва

Працяг —
у наступных нумарах “К”.

К
вор былі надрукаваныя на бязвыплатнай аснове, што сведчыць аб прыязным стаўленні бібліятэкі да беларускай гісторыі і культуры.

Пасольства ў бліжэйшы час плануе перадаць факсімільныя копіі гравюр Грозненскаму гісторыка-археалагічнаму музею.

Фота прадастаўлена
Нацыянальнай
бібліятэкай Іспаніі

Веры Мухінай “Рабочыі алгасніца”, фільм катрасны Ганаровы дыплом.

З музыкай Дунаеўскага выходзіць добрая палова тагачаснай прадукцыі студыі: агулам з дзясяткамі карцін. І, канешне ж, сярод іх — усе фільмы Корша тых гадоў: узгаданы “Першы ўзвод”, затым “Запалыя агні”, “Дачка раздзімы”...

Неўзабаве Корш зняў два фільмы, — вядома ж, таксама з музыкай Дунаеўскага, — якія быццам “выторкваюцца” з яго “папярэдняй правільнай” творчай біяграфіі: “Шукальнікі шчасця” і “Маё каханне”.

АМЕРЫКАНЦЫ У ПОШУКА ШЧАСЦА

У цітрах фільма “Шукальнікі шчасця” — прозвішчы знакамітых твораў яўрэй-

вана музыка, а камедыйны язык был сдержанным, лишённым резких эксцентрических красок, обусловлен бытовыми наблюдениями”.

“Аперыруючы сродкамі простага рэалістычнага мастацтва, аўтары стварылі вобразы вялікай мастацкай прастаты, якія хваляюць”.

“Содружество драматурга, пераходнага актёра і режысёра створило образ типический, сложный и противоречивый”.

“Многие места отведены иронии, шутке, событиям фильма развиваются легко, непринуждённо”.

Зразумела, у карціне была аддаленая даніна актуальным ідэалагічным паведам. Эмігрантаў з Амерыкі там паказалі як асобаў з іншай, ніж у людзей савецкіх, ідэ-

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

- **Экспазіцыі:**
- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."; "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."; "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."; "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст."
- **Выставы:**
- Міжнародны выставачны праект "Надзя. Да 115-годдзя з дня нараджэння Надзеі Хадасевіч" — да 24 лістапада.
- Выстава "Аман: жамчужына Усходу. Раменная спадчына" з калекцыі Нацыянальнага музея Султаната Аман — да 19 студзеня 2020 года.
- Выстава "Рускі імпрэсіянізм"

- Выстава "Жывапіс, графіка і скульптура з калекцыі музея" — да 10 студзеня 2020-га.
- Юбілейная выстава магілёўскага мастака Юрыя Несцерука "Прывячэнне малой радзіме" — да 1 снежня.
- Выстава "Прашу прыняць у дар..." (дары і бескарыслівыя перадачы музея. 1999 — 2019) — да 12 снежня.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧА. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

- **Пастаянныя экспазіцыі:**
- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

- **Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.** Тэл.: 507 44 69.
- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Повязь часоў", якая знаёміць з багаццем вобразна-традыцыйнага ручніка.
- Майстар-класы па стварэнні льялек-мотанак, ткацтве паясоў альбо сапаламп'ячэнні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

- г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.
- **Экспазіцыі:**
- Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь".

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

- **магазіны "Белсаюздрук"**
- **Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".**
- **Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".**
- **Праспект Незалежнасці, 44.**
- **Вуліца Валадарскага, 16.**

- **кіёскі "Белсаюздрук"**
- **ст.м. "Наміга", вул. М. Багдановіча.**
- **Праспект Пераможаў, 5.**
- **Вуліца Рабкораўская, 17.**
- **Праспект Незалежнасці, 68, В.**
- **Вуліца Лабанка, 2.**

- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- **Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет"**, якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
- Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіча **VKL3D**.
- Акцыя "Воляе п'яніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
- **Выставы:**
- Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
- Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
- Выстава "Захавальнікі памяці: музеі і калекцыянеры" — да 1 снежня.
- Выстава "Усход — Запад" (калекцыя твораў усходняга і заходнеўрапейскага мастацтва князёў Дандуковых-Карскавых — да 12 студзеня 2020-га).
- Выстава па выніках XVI Латвійскага трыенале медальёрага мастацтва — з 20 лістапада да 12 снежня.

Філіялы музея

- **ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДУ РСДРП**
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
- Абноўленая экспазіцыя "Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст."
- Інтэрактыўная выстава "Гульні розуму" — да 1 снежня.

- **МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКОЙ ДЗЯРЖАўНАСЦІ**
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 11.
- Пастаянная экспазіцыя "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг."
- Выстава "Беларусь: рубель. Гісторыя ў чэрць стагоддзя" — да 21 снежня.

- **МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 06 33.
- **Экспазіцыі:**
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкі віды жывёл".
- Атракцыён "Стужачны лабірынт".
- Атракцыён "Лазерны квэст".

- **МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ**
г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.
- **Пастаянная экспазіцыя:**
- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях"; "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX стс."
- Выстава "Масонская калекцыя Вацлава Федаровіча" — да 13 снежня.

- **ГАСЦЁўНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА**
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.
- Пастаянная экспазіцыя.
- **Майстар-класы:**
- Музейныя заняткі "Тэатральная льялька" для дзяцей 5+.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстарства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.
- Выстава "Футбол — гульня мільянаў!" — да 24 лістапада.

- **МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО**
г. Мінск, вул. Сьвярдлова, 4. Тэл.: 327 10 75.
- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографіа".
- Выстава "Салярыйс. Данатас Баніеніс" — да 8 снежня.

- **БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАўНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**
г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
- **Музей працуе:** пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя "Вяртаючы час", прысьвечаная 75-годдзю музея — да 31 снежня.

- **НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"**
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
- **Палацавы ансамбль**
- Пастаянная экспазіцыя.
- Выставачны праект "Час гарбаты" з фондаў музея — да 20 студзеня 2020-га.
- Выстава "Дзівы антычных цывілізацый" — да 15 студзеня 2020-га.
- Гістарычны квэст "Таямніцы

- **і загадкі палаца Радзівілаў".**
- Па папярэдніх заяўках.
- **Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці**
Вул. Гейсіка, 1.
Ратуша:
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3.
- Пастаянная экспазіцыя.
- Квэст "Выходкі старога захавальніка". Па папярэдніх заяўках.

- **ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"**
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
- Пастаянная экспазіцыя.
- Тэатрызавааная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях стагоддзі".
- Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гасці да Пана Каханку".
- Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
- Тематычная экскурсія з элементамі квэста для дзяц "Інтрыгі Купідона".
- Музейныя камунікацыйныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракаўна".
- Квэст "Белы слон".
- Дзіцячая тэатрызавааная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
- Правадзненне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вяселья.
- Музейная фотопляцоўка.

- **ДЗЯРЖАўНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА**
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.
- **Экспазіцыі:**
- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

- Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
- Тематычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
- Тэатрызавааная прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
- Музейныя майстар-класы і заняткі.
- Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
- Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
- Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні "Таямніцы дома Песняра".
- Акцыі:
- "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
- Вішаванне ад музея, фотасесія "У дзень выясля — у музей!"

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

- г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
- **Філіялы Музея гісторыі горада Мінска**

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Адноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жывапісу" (візуальная ратраспектыва творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва).
- Выставачны праект з цыкла "Асабісты гісторыі" "Мінская прапіска. Частка 1. Happy New Minsk" — да 29 снежня.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

- **Экспазіцыі:**
- "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысьвечана Ганаровому грамадзяніну г. Мінска Міхаліу Савіцкаму.
- "Мінск губернска. Шляхецкі побыт".
- Выставачны праект "Зоркі / знакамітасці ў аб'ектыве Алега Лукашэвіча і Аляксандра Аляксеева" — да 8 снежня.
- Фотавыстава "Грузія — краіна старажытнай культуры" — да 17 лістапада.
- Выстава жывапісу Аніты Мелдере (Латвійская Рэспубліка) "Летнія апавяданні" — да 17 лістапада.
- Выстава "Дамскія штучкі" — да 20 студзеня 2020-га.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

- г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.
- **Выставачныя праекты:**
- "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
- "Мінск сярод сяброў. Гарыды-пабрацімы сталіцы Беларусі".
- "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст."

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

- г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.
- Пастаянная экспазіцыя.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КІОННА ЧЫГУНКА"

- г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.
- Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

- г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.
- "Сані - вазок; каляска - брычка; карэта - вузрж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі жываго транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Віртуальная гульня "Карэтны майстар".

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"

- звартайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97
- і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41
- альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.

- Пастаянная экспазіцыя.
- **ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ**
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.
- **Экспазіцыі:**
- "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРТ-ГАСЦЁўНЯ "ВЫСОКАЕ МЬСТА"

- г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.
- Выстава скульптуры, графікі і жывапісу Данііла Міле і Аляксея Урублеўскага "Крыніца" — да 8 снежня.

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАУЧЫ МУЗЕЙ

- г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. Тэл. (8-01597) 2 14 70.
- **Пастаянная экспазіцыя:** "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
- г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
- **Экспазіцыя:** "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА ў НАВАГРУДКУ

- г. Навагрудак, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
- **Пастаянная экспазіцыя:** "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
- Пастаянныя выставы: "Свято кхці Міцкевічаў", "Малюнк сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і галеры".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

- г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.
- **Парсональная выстава жывапісу Альбіны Кнауэр "Пра шчасце"** — да 19 лістапада.
- **Сумесная выстава жывапісу Аляксандра Дзямідава, Уладзіміра Канцадайлава і Алега Захарэвіча "МАРТ у нобре"** — да 18 лістапада.
- **Выстава мастацкага тэкстылю майстроў Украіны (Роўна) і Беларусі (Віцебск) у межах праекта "Колазавор/Колообіг"** — з 18 лістапада да 1 снежня.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

- г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс: 290 60 10.
- **Выстава мастакоў творчай секцыі "Пагоня" "Прада пра Курапаты"**.
- **Выстава жывапісу Віктара Ціханова.**
- **Выстава секцыі графікі БСМ "Графіка+."**
- **Выстава жывапісу і графікі "Залессе. Алесь Лось. Юўгенія Ліс."**
- Усе выставы працуюць да 22 лістапада.

ТЭАТРЫ

- **НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
- **16 — "Пацыцы"** (опера ў 2-х дзеях) Р.Леанкавала. Дырыжор — Іван Касцяцкін.
- **17 — "Вітаўт"** (балет у 2-х дзеях) В.Кузняцова. Дырыжор — Алег Лясун. Пачатак а 18-й.
- **19 — "Вій"** (прэдстаўленне "Кіеў Мадэрн-балет"). У рамках XXXII Міжнароднага фестывалю сучаснай харэаграфіі.
- **20 — "Жызэль, або Вілісы"** (балет у 2-х дзеях) А.Адана. Дырыжор — Мікалай Калядка.
- **20 — Вечар рамансу.** Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.

- **21 — "Аланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага. Дырыжор — Алег Лясун.
- **22 — "Папаяльскі"** (балет у 3-х дзеях) С.Пракоф'ева. Дырыжор — Іван Касцяцкін.
- **23 — Юбілейны канцэрт ансамбля "Харошкі".**

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

- г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.
- **16 — "Воўк-мараллеаў"** (музычная казка) С. Казлова. Пачатак аб 11-й і а 14-й.
- **16 — "Адамавы жарты"** (камедыя) С.Навуменка.
- **17 — "Тры Жызілі"** (драма) А.Курэйчыка.
- **19 — "Ліфт"** (хроніка аднаго злачынства) Ю.Чарнўскай.

- **20 — "Ціхі шпэт сыходзячых крокаў"** (сон у 2-х дзеях) Д.Багаслаўскага.
- **21 — "Партрэт"** (трагіфарс паводле апавесці М.Гогаля).
- **22 — "Вар'ятка"** (трагіфарс у 2-х дзеях) Н.Птушкінай. Прэм'ера.
- **23 — "А мне не сорамна!.."** (больш, чым казка) Л.Усцінава. Пачатак аб 11-й.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

- г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
- **17 — "Яшчэ раз пра Чырвоны Каптурый"** (казка для дзяцей ад 3 гадоў) С.Фірзмава, С.Кограня.
- **23 — "Жыў-быў Заяц"** (мюзікул) М.Шувалава. Пачатак спектакляў аб 11-й.